

YANGI O'ZBEKISTON ARMIYASI – MAMLAKAT TAYANCHI, XALQIMIZ FAXRI!

VATANPARVAR

Gazeta 1992-yilning
24-iyunidan chiqa
boshlagan

2025-yil 30-may
№22 (3136)

“O‘rmalashga tug‘ilgan —
parvoz qilolmas!”

X. SULTON

OSMONI FALAKLARDA

IJTIMOIIY-SIYOSIIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY, HARBIY-VATANPARVARLIK GAZETASI

t.me/mv_vatanparvar_uz
vatanparvar-bt@mail.uz
facebook.com/mudofaavazirligi

t.me/mudofaavazirligi
instagram.com/mudofaavazirligi
youtube.com/c/uzarmiya

Axborot sohasidagi hamkorlik

O'ZBEKISTON TAJRIBASI

OZARBAYJON JURNALISTLARI NIGOHIDA

O'zbekiston – Ozarbayjon davlatlarining axborot sohasida hamkorligi doirasida matbuot kotiblari va ommaviy axborot vositalari vakillari muntazam ravishda o'zaro tajriba almashish, press-turlar tashkil etish, seminar-treninglar orqali mamlakatlarda amalga oshirilayotgan yangiliklar, zamonaviy texnologiyalarni sohaga samarali integratsiya qilinishini ko'rsatib berish yo'lga qo'yilgan. Bu esa soha xodimlarining tajriba almashishiga xizmat qilishi bilan ahamiyatli.

O'zbekistonda axborot sohasidagi islohotlar, yangilanishlarni o'rganish, tajriba almashish maqsadida bir guruh ozarbayjonlik matbuot kotiblari va ommaviy axborot vositalari mutasaddilari mamlakatimizga tashrif buyurdi.

Ozarbayjon delegatsiyasi turli media tuzilmalar, davlat organlari va tashkilotlari axborot xizmatlari faoliyati bilan tanishib, O'zbekistonning diqqatga sazovor joylarida press-tur tadbirlarida ishtirok etdi.

Delegatsiya a'zolari tashrif davomida O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamentida mehmon bo'lib, departament faoliyati, uning tarkibidagi "Vatanparvar" birlashgan tahririyati va Axborot-media boshqarmasi, Elektron ommaviy axborot vositalari va veb-resurslar bilan ishlash bo'limi hamda "Armiya studiyasi" pavilyoni bilan yaqindan tanishdi.

Tashrif doirasida Departamentda jurnalistlar uchun yaratilgan shart-sharoitlarni ko'zdan kechirdi. Bu yerdagi zamonaviy axborot texnologiyalari, raqamli media tizimlari va professional studiyalar, axborot materiallarini tayyorlash, tahrirlash va tarqatish jarayonlarining yuqori texnologik asosda tashkil etilgani, zamonaviy multimedia uskunalarini hamda onlayn efirga uzatish imkoniyatlariga ega platformalar mehmonlarda katta taassurot qoldirdi. Shu sababli ular Departament faoliyatini yuqori baholab, axborot siyosatida innovatsion yondashuvlarning joriy etilishi, ayniqsa harbiy sohada axborot-kommunikatsiya ishlarining va jamoatchilik bilan munosabatlarning samaradorligida muhim ahamiyat kasb etishini ta'kidladi.

Saida SHAFIYEVA, Ozarbayjon mediani rivojlantirish agentligi matbuot kotibi:

– O'zbekistonda axborot sohasida olib borilayotgan tizimli islohotlar, ayniqsa harbiy kommunikatsiyalarda shaffoflik va professional yondashuvning ta'minlanayotgani menda katta taassurot qoldirdi. Xususan, Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamentida yaratilgan sharoitlar jurnalistlarning samarali faoliyatiga sabab bo'lmoqda ekan. Aslida, bu sohada salohiyat va ilg'or yondashuvning yorqin ifodasi sanaladi. Shuningdek, jurnalistlarning kasbiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar ham tahsinga loyiq. Bu tajriba, shubhasiz axborot xavfsizligini ta'minlash va jamoatchilik bilan samarali muloqotni

yo'lga qo'yishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Aliya IMAN AZIZ, "Anews" telekanali muxbiri:

– Biz uchun ushbu tashrif nafaqat O'zbekiston haqidagi bilimlarimizni boyitdi, balki axborot sohasidagi hamkorlikni yanada mustahkamlash uchun poydevor bo'ldi. Men Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti faoliyatidan ilhomlandim. Departamentda faoliyat yuritayotgan jurnalistlarga havas qilyapman, to'g'risi. Men turli mamlakatlarda bo'lganman, ko'plab axborot markazlari va tahririyatlar faoliyati bilan tanishganman. Ammo harbiy axborot tarqatishga ixtisoslashgan, zamonaviy infratuzilma va innovatsion yondashuvlar asosida faoliyat yurituvchi bunday departamentni avval ko'rmaganman. Bu yerda yaratilgan sharoitlar, ish uslubi va axborot bilan ishlashdagi professionallik, menimcha, boshqa davlatlar uchun ham o'rnak bo'lishga arziydi.

O'zaro tajriba almashish, axborot sohasidagi yangilanishlarni amaliyotda ko'rsatish, soha mutaxassislari o'rtasida to'g'ridan to'g'ri muloqot o'rnatish – bugungi kunda jahon axborot maydonida muhim omil hisoblanadi. Mazkur tashrif ana shu maqsadlarga xizmat qilib, O'zbekiston va Ozarbayjon o'rtasidagi axborot hamkorligida yangi sahifa ochdi.

Shu kuni mehmonlar uchun "G'alaba bog'i" yodgorlik majmuasi hamda "Shon-sharaf" davlat muzeyiga ekskursiya tashkil qilindi.

Podpolkovnik Gulnora HODJAMURATOVA, "Vatanparvar"

Vatan manzumasi

XALQ VA ARMIYA BIR TAN-U BIR JON!

*Ota yurt, xizmatingga qodir bo'lib borarman,
Go'ro'g'lixon, Alpomish, Tohir bo'lib borarman.*

Shoirimiz Mansur Jumayev bu misralarda ko'zda tutgan kechinmalarini endi tushungandek bo'lyapman. Vatan himoyasi uchun har birimiz mas'ulmiz, bu yo'lda oshiq, shoir, Alpomish-u Go'ro'g'li bo'lsam ham, shu Vatan koriga yararga boraman demoqda shoir.

Vatanni asrash har birimizning burchimizdir. Bu yo'lda har kim har qiyofada namoyon bo'ladi. Kimdir qo'lga qurol olib yurt sarhadlarini yomon ko'zlardan asrasa, kimdir qo'lga qalam olib, yurtning dovru'g'ini yuksaklarga ko'taradi. Ulug' shoirimiz Abdulla Oripov bejiz:

*Temur tig'i yetmagan joyni,
Qalam bilan oldi Alisher,*

deya ta'kidlamagan. Vatan oldida hammaning o'z vazifasi bor. Olim ilmi bilan, dehqon hosili bilan, kosib kasbi bilan Vatan tinchligi va farovonligi uchun o'z hissasini qo'shadi. "Vatan manzumasi" dasturi esa har sohada faoliyat olib borayotgan harbiy-u shoirlarni, sanatkori olimlarni bir joyga yig'ib, Vatan uchun xizmatga chorlaydi.

O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi, Madaniyat vazirligi, Yozuvchilar uyushmasi, Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi va boshqa tashkilotlar hamkorligida tashkil etilgan adabiy-ma'rifiy dastur Qurolli Kuchlar tizimida olib borilayotgan yangicha islohotlar tufayli yurtimizda shakllangan "Xalq va armiya – bir tan-u bir jon!" degan ezgu an'anani, ayniqsa ijodkorlar va harbiy xizmatchilar orasida yakdillikni yanada mustahkamlash, yoshlarni harbiy-vatanparvarlik va milliy qadriyatlarimizga hurmat ruhida tarbiyalashni maqsad qilib olgan.

Ma'rifiy kechani O'zbekiston Respublikasi madhiyasi ochib berganidan so'ng tadbir kuy-qo'shiqlar, ash'orlarga ulanib ketadi. Har bir detalgacha nazardan chetda qolmagan ushbu

dastur yurtimizning taniqli xonandalari, aktyor, suxandonlari, shoir-u shoirlari, harbiylardan tashkil topgan bir guruh iste'dodli yoshlar va ustozlarni bir joyga jamladi.

Tadbirni kuzatar ekanman, o'z yurtini, elini sevish, ardoqlash kabi baland hissiyotlarni qo'zg'ovchi, alangalatuvchi, o'stiruvchi "Vatan manzumasi" har kuni, har hududda o'tkazilishi kerak ekan, degan o'y-fikrlar o'tdi ko'nglimdan. Quvonarlisi, zalni to'ldirib turgan tomoshabinlar zarracha bo'lsa ham zerikish hissinu tuymadi, ular har bir sahna ko'rinishini qarsaklar bilan kutib oldi.

Tadbir so'ngida 2000-yili Sariosiyo voqealarida Vatan tinchligi yo'lida halok bo'lgan qahramonlarimiz yod etildi. O'zbekiston xalq shoiri Sirojiddin Sayyidning mard va jasur yigitlarimiz xotirasiga bag'ishlangan "O'g'lonlar" she'ri tomoshabinlar e'tiboriga havola qilindi. Yosh ijodkorlar tomonidan ijro etilgan ushbu she'r dasturning kulminatsiyasi bo'ldi.

Har birimiz Vatan yo'lida xizmatkorlarmiz. Shu yurtning tuprog'ini ko'z qorachig'idek asrash muqaddas burchimizdir. "Vatan manzumasi" dasturidan ko'zda tutilgan asosiy g'oyalardan biri ham shu. Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalab, yurtimiz sarhadlarini begona ko'zlardan asrashdek ulug' g'oyalar ko'zda tutilgan.

Muhammadali G'AFFOROV,
"Vatanparvar"

Mardi maydonlar

VATAN SO'ZI KENG OSMONDA

Yotog'im derazasidan quyoshni ufq ortiga o'tishiga qarab, xayollarim daryosida yakka-yolg'iz suzyapman. O'tmish xotiralari miyamni siquvga olgan. Azobli. Kelajagim yo'qdek ko'ringan kezlar ko'z oldimdan birma-bir o'ta boshlaydi. O'shanda shafaqsiz dunyoning qing'ir ishlaridan tamom bo'lib, tog'larga qochib ketardim. Toshlar bilan dardlashardim. Tabiatni tinglardim. Ko'kda parvoz etayotgan qushlarga soatlab qarab o'tirardim. Qanot qoqishlariga havasmand edim-da. Darvoqe, balandlikdan qo'rqmaysizmi? Chunki bu safargi hikoyam aynan qomatsiz osmon kengliklarini zabt etib kelayotgan mardlar haqida bo'ladi.

Yaqinda mamlakatimizning eng olis hududlaridan biri – Surxondaryoda bo'ldim. Sherobodda, Maydon tomonida. Bilasiz-a u tomonlarni? Shuning uchun manzarasiga ko'p to'xtalib o'tirmayman. May oyi bo'lishiga qaramay, bu yerlar juda issiq bo'ladi. Quyosh pastlagandek. Allaqachon maysalar qovjirab qolgan. Suv ham tortilgan-ov. Ayrim yerlarning yuziga tushgan "ajinlar" chuqur-chuqur. Xuddi qovjiragandek. Bir joyda oyoqlaringiz ostidagi chang tepaga qarab o'rmalasa yana bir joyda qovjirab qurib qolgan loy bosganda qisirlab ajoyib tovush chiqaradi.

Xullas, poyezddan tushgan kunimizdanoq mashg'ulotlarga kirishib ketdik. Keng maydonda azamatlar parashyutni taxlash, sakrash oldi tayyorgarliklari, havo transportidan chiqishda ahamiyat qaratish borasidagi bilimlarni o'zlashtirayotgandi. Bir chetga o'tib, ularni zimdan kuzata boshladim. Qo'limdagi fotoapparatni shay holatda ushlab olganman. Maqsadim – eng qiziq jarayonda yigitlarning harakatini fotosuratda muhrlash.

Mayor Oqil Ismoilov topshiriqlarni bajarayotgan harbiy xizmatchilarga tushuntirish berayotgani e'tiborimni tortdi.

Unga yaqinroq borar ekanman, so'zlarini aniq-tiniq eshitarдим.

– Desantchi parashyutga nisbatan o'ta did, diqqat-e'tibor bilan munosabatda bo'lish kerak, – derdi mayor. Uning ovozi jangovar va komandirlarga xos yangrardi. – Parashyutni aytilganidek, o'rgatilganidek taxlash kerak. Har bir bosqichga sinchkovlik bilan qarash shart.

Chunki, aynan bu sizning ko'kdagi muvaffaqiyatingizni belgilaydi.

Mayor Ismoilov shaxdam qadam tashlab bordi-da, navbatdagi harbiy xizmatchining ro'parasiga to'xtadi:

– Havoga chiqqaningizdan so'ng oyoq qo'yishga joy topolmay qolasiz. Buning qanchalik yomon ekanini biroz bo'lsa-da, yerda turib his qilish lozim. Qo'rqish, xavotir olish kerak, demayman. Shunchaki, harbiy xizmatchi tepaga chiqqanidan keyin, faqat o'zi taxlagan parashyuti bilan yolg'iz qolishini anglashi kerak. Biz uchun har bir mutaxassis qadrli. Unutmang, arzimagan kamchilik ham hayotingizni xavf ostiga qo'yadi.

Tepamizda turgan quyoshning o'tkir nurlaridan borliq qaqshar, tanadagi bor namlik ko'kka chiqib, bug'lanib ketayotgandi. Lekin harbiy xizmatchilar kerakli bilimni olish uchun shunday sharoitda ham tinim bilmaydi. To'g'ri-da,

ular uchun bu hech narsa emas, dersiz? Ammo bir tasavvur qilib ko'ring, to'liq jangovar shay ko'rinishda, qolaversa qurol-aslaha va yana parashyut solingan qariyb 20 kilogramm keladigan qopni ko'tarib, 40 darajadan kam bo'lmagan issiqda yurish, sakrash sinovlaridan o'tish... bular unchamuncha kishining ruhini cho'ktirib qo'yadi, aslida.

Yurt o'g'lonlarini, o'zi umuman, parashyut bilan sakragan kishini hech kuzatganmisiz? Tashqaridan qaraganda juda zavqlidek ko'rinadi, a? Biroq bu o'ta mashaqqatli ekan. Chunki havo transportidan sakraganingizdan keyin bo'shliq uzra o'zingiz qolasiz. Agar berilgan ko'nikmalarni yaxshi o'zlashtirgan bo'lsangiz unda parvozni kutilganidek ado etasiz, aks holda... Bu haqda o'ylash ham kishi vujudini jimirlatadi. Xullas, shu kuni qanotsiz ko'kni zabt etayotgan azamatlarga havas qildim.

HAM BARALLA AYTILADI

– VATANIMNING SHA’NI MEN UCHUN ORIMDAN HAM USTUN TURADI, – deydi kichik serjant Shermuhammad Mamasoliyev. – Shuning uchun u chorlagudek bo’lsa, bahona qilmayman. Aksincha, ko’ksimda urayotgan yuragim qoni to’lib-toshadi. Gaplarim siz uchun ehtimol erish tuyular. Biroq bizga ota-onamiz ana shu yo’lda joning fido bo’lsa ham, ortga qaytma, deb ta’kidlagan va doim bunga amal qilganman. Bugungi mashqlar harchand qiyin va mashaqqatli bo’lmasin, undan zarur bilim olaman, irodamni, ko’nikmamni mustahkamlayman. Eng muhim jihat: biz o’zimizdan keyin safimizga kelib qo’shilgan harbiy xizmatchilar uchun namuna bo’lishimiz kerak. Ana shunda ko’zlagan marra zabt etiladi. Vaqt kelib ular ham keyingi avlod uchun o’zlarining imkoniyatlarini namoyon etadi. Alaloqibat, bu uzilmas zanjirga aylanadi. Demak, hozir tashlayotgan

har bir qadamimiz kelajak bilan uzviy bog’lanyapti.

Aka, “bir kishi hamma uchun, hamma bir kishi uchun” degan naqlni eshitgansiz, shundaymi? Ayniqsa, bu armiyada ko’p qo’llaniladi. Chunki safda turganda Vatan himoyachilari bir mushtga, ta’bir joiz bo’lsa, bir tan-u jonga aylanadi. Men suhbatini olgan yigitlar esa nafaqat o’zi bilan birga xizmat qilayotganlarning mas’uliyatini, balki keyingi avlod oldidagi mas’uliyatlarni ham o’ylab, g’am chekardi. Xo’sh, bu nimadan darak beradi? Nazarimda, o’sha naqlning mag’ziga yetib borilgan. Uning xushbo’y ta’mi, kuch-quvvatga limmo-lim qudrati fosh etilganki, bugun yurt himoyachilari o’zi va izdoshlarining bir chiziqdan og’ishmay yurish, Vatanga kerakli farzand bo’lish istagi bilan yashayapti.

Keyingi kuni ertalab soat oltidan amaliy mashg’ulotlar boshlanadi.

Shuning uchun tong saharlab uyg’ondik. Biz turgan binoning orqa tomoni daraxtzor. Archa, o’rik, terak, jiyda va shotut daraxtlarining qalin barglari ostida tonggi soya-salqinlik bor. Xonamiz derazasi ana shu tomonga qarab ochib qo’yilgan. Undan kirayotgan mayin shabada va qushlarning ovozi quvvatsizlangan tanaga xush yoqadi. Kishiga qandaydir kuch ato etadi.

VERTOLYOT QO’NISH JOYIGA YETIB KELDI. Komandir dastlabki guruhga kerakli ma’lumotlarni bergach, yigitlar havo transportiga chiqib joylashdi. Mi-8 1 200 metrga ko’tarilgach, sakrashga signal berildi. Shundan so’ng harbiy xizmatchilar navbatma-navbat zamin tomon o’zlarini “ota” boshladi. Ma’lum soniyalardan so’ng parashyutlar ochilib, ko’k uzra mayda-mayda oq dog’lar paydo bo’ldi. Bu manzaraga pastdan qarab turar ekanman, harbiylarning shijoati, qaytmas yuraklarining

urayotgan tovushi quloqlarim ostida gumburlardi.

– Nimadan qo’rqsangiz shu hayotingizda sodir bo’ladi, deyishadi, – deydi kichik serjant Ilhom Salomov. – Ana shuning uchun men hech narsadan qo’rqmaslikka odatlanganman. Agar ruhimda nimanidir sezsam darrov o’zimni o’zim tinchlantiraman. Diqqatimni boshqa nuqtaga yo’naltiraman. Maqsadimdan chalg’ishga haqqim yo’q. Har safar parashyut bilan sakrash davomida “Men Vatan himoyachisiman!” deya keng osmonda baralla aytaman. O’z so’zlarimdan zavqlanaman. Kuch olaman. Yerni, ona zaminimni tepadan tomosha qilib, uning uchun munosib farzand bo’lishim haqida o’ylayman. Qisqasi, parvoz zavqi bilan birga maqsadlarni ham aniqlab olaman.

Yerga qo’ngan azamatlar topshiriqni muvaffaqiyatli bajarganidan mamnun. Chunki navbatdagi vazifa a’lo darajada ado etilgandi. Bu hisni faqat parashyut bilan amaliy sakraganlar his etadi.

Aytgancha, so’zim avvalida g’amlarni ortda qoldirish uchun tog’larga chiqib ketar edim, degandim. O’shanda cho’qqilar-la turib, pastga sakrashni o’ylardim. Yo’q, ko’zni yumish uchun emas, uchish uchun. Ammo menda na qanot bor edi va na parashyut. Shunday qilib u orzu bo’lib qolyapti. Vaqti kelib bu maqsadga ham erishish imkoniyati paydo bo’lar. Faqat buning uchun biroz chiniqishim, parashyut bilan sakrash sir-sinoatlarini qunt bilan o’rganishim kerak. Ishonamanki, sakrashni do’ndiraman. Chunki men tog’ odamiman. Bu haqda esa albatta, keyinroq gapirib beraman. Ha, bolaligim haqida.

Kapitan Shohrux SAIDOV,
“Vatanparvar”

Kapitan Shohrux SAIDOV

Otlıq bo'linmalar

QIRG'İY OTLI QORABAYIR

Mudofaa vazirligi qo'shinlari otliq o'quv jangovar va yuk tashuvchi hayvonlardan foydalanish bo'linmalari harbiy texnikalar yetib bora olmaydigan qir-adirlar, tog' va baland qoyali hududlarda harbiy xizmatchilarning yengil va tezkor harakatlanishini ta'minlash maqsadida tashkil etilgan.

Mudofaa vazirligining barcha harbiy okruglarida faoliyati yo'lga qo'yilgan mazkur bo'linmalar shaxsiy tarkibining asosiy vazifasi otlar yordamida texnika vositalarining harakati cheklangan hududlarga qurol-aslaha, o'q-dorilar, oziq-ovqat, tibbiy jihozlar va boshqa harbiy yuklarni yetkazish etib belgilangan. Shu bilan birga ular qorovullik va patrullik xizmatlarini o'tashda, tantanali marosimlarda, texnika vositalari ishdan chiqqanda tabiiy va texnogen xususiyatli hodisalarda qidiruv-qutqaruv, evakuatsiya ishlarida ham ishtirok etadilar.

Otlıq o'quv jangovar va yuk tashuvchi hayvonlardan foydalanish bo'linmalari tarkibida mamlakatimizda ot sportini rivojlantirish, aholi va yoshlarni chavandozlik, ot sporti turlari bilan shug'ullantirish maqsadida klublar va to'garaklar ham tashkil etilgan bo'lib, ularga yuzlab yoshlar jalb qilingan.

O'tgan haftada biz "Chirchiq" dala-o'quv mashg'ulotlari maydonida joylashgan Toshkent harbiy okrugi otxonasida bo'lib, bu yerda yaratilgan sharoitlar va mutaxassis yo'riqchilar bilan suhbatlashdik.

– Bo'linmamiz shaxsiy tarkibi muddatli va kontrakt bo'yicha harbiy xizmatchilardan iborat bo'lib, ular safimizga tanlab, saralab olingan. Chunki ot bilan ishlash alohida tayyorgarlik va mehnatni talab qiladi. Ular o'zlariga birlashtirilgan otlar bilan bir qator mashg'ulotlarni olib boradi. Bular ilk parvarishdan boshlab, jangovar vaziyatlarda yuk tashishgacha bo'lgan tayyorgarliklardan iborat, – deydi Toshkent harbiy okrugi otliq o'quv jangovar va yuk tashuvchi hayvonlardan foydalanish guruhi katta yo'riqchisi kichik serjant G'iyosjon Rahmonov. – Parvarishimizda xizmat otlaridan tashqari sport otlari ham bor. Ulardan birining laqabi Qirg'iy, zoti qorabayir. Bu rekordchi ot bo'lib, u kuch tuzilmalari o'rtasida har yili an'anaviy tarzda o'tkazilayotgan qorabayirlarning poyga musobaqasida bir necha bor g'olib bo'lgan.

– Amaliy mashg'ulotlarni Chimyon tog' tayyorgarligi o'quv markazida o'tkazamiz. Avtomatik granatamyot, minomyot va boshqa qurollar, qutilarga joylangan o'q-dorilar yoki boshqa yuklarni tog' cho'qqilariga belgilangan vaqtda talafotsiz yetkazish eng muhim masala, – deydi III darajali serjant Og'abek O'rolov. – Tog' so'moqlari va daralardan o'tishda e'tibor qilinadigan jihatlar juda ko'p. Masalan, oddiy misol tog'dagi

namgarchilik yoki tez-tez yomg'ir yog'ishini olaylik. Bu holat og'ir yuk bilan yurishda, ayniqsa tik ko'tarilishlarda sirpanchilikni yuzaga keltirib, rejani barbod qilishi mumkin. Shu kabi holatlarni inobatga olgan alohida mashqlarimiz ham bor.

Chimyon cho'qqilariga ustidagi og'ir qurol-yarog' va o'q-dorilar bilan yo'l olgan karvonni kuzatar ekansiz, otning haqiqatan insonning do'sti ekaniga amin bo'lasiz.

Furqat ERGASHEV,
"Vatanparvar"

Qorabayir

Qorabayirning paydo bo'lishi o'zbek xalqining tarixi bilan chambarchas bog'liq. Ushbu zot o'zgaruvchan tabiiy-iqlim sharoitlariga moslashuvchan, chopqir, kuchli. Nihoyatda ko'rkam. Qora terga tushsa ham charchamaydi, ozuqa tanlamaydi.

Qorabayir tog' sharoitiga yaxshi moslashadi, issiq va sovuqqa bardoshli. Poygada, ayniqsa, uzoq masofaga chopish, to'siqlardan sakrab o'tishda boshqa zotlardan aslo qolishmaydi. Milliy ot sporti musobaqalarida unga tenglashadigani topilmaydi.

Ijtimoiy himoya

HARBIYLAR HAYOTIDA YANGI SAHIFA

Bugun mamlakatimiz aholisini ijtimoiy qo'llab-quvvatlash masalasiga alohida e'tibor qaratilib, har bir vatandoshimiz o'z hayotidan rozi holda, baxtli va farovon turmush kechirishi uchun barcha zarur shart-sharoitlar yaratilmoqda.

Xususan, bor kuch-g'ayrati, zehn-u salohiyatini yurt himoyasiga bag'ishlagan Vatan posbonlari va ularning oila a'zolari ham doimiy diqqat-e'tiborda ekani, Qoraqalpog'iston Respublikasi Nukus shahrida joylashgan Davlat xavfsizlik xizmati Chegara qo'shinlariga qarashli harbiy qismlarning birida sarhadlarimiz daxlsizligini ta'minlayotgan chegarachi o'g'lonlarga yangi xizmat xonadonlarini topshirish jarayonida ham yaqqol namoyon bo'ldi.

Tantanali tadbirda Nukus shahri hokimi, keng jamoatchilik vakillari harbiy xizmatchilar va ularning oila a'zolari ishtirok etdi. Ayni damda foydalanishga topshirilayotgan uylar harbiylar uchun davlatimiz tomonidan ko'rsatilayotgan yuksak e'tibor hamda g'amxo'rlikning namunasi ekani, bu esa

Vatan posbonlarini g'ayrat va shijoatga undab, yanada yuksak marralarni zabt etishlariga kuch-g'ayrat bag'ishlashi shubhasizligi ta'kidlangach, yangi xonadonlarning kalitlari o'z sohiblariga topshirildi.

– Bugun tinchlik va osoyishtaligimiz yo'lida kunni tunga ulab faoliyat olib borayotgan harbiylar hayotida yangi sahifa ochildi. Ularning quvonchi cheksiz. Chunki inson oilasi bilan farovon yashashi, ko'ngli xotirjam bo'lishi uchun, eng avvalo, yashash joyiga – oshyoniga ega bo'lishi kerak. Endi bizning ham ana shunday oshyonimiz bor. Turmush o'rtog'im chegaralarimiz himoyasida bo'lgan vaqtlarida, men shinam xonadonimizda farzandlarim tarbiyasi bilan mashg'ul bo'laman, bundan ortiq baxt bormi?! – deydi Gulmira Asadova.

Jizzax viloyatida Vatan

sarhadlarini qo'riqlayotgan kichik serjant Shohjahon Ergashev ham ana shunday baxtiyor chegarachilardan biri. Boisi, u va safdoshlari uchun viloyatining qo'shni Qozog'iston Respublikasi bilan chegaradosh hududida yangi xizmat xonadonlari foydalanishga topshirildi.

Shu munosabat bilan tashkil etilgan tantanali tadbirda viloyat, tuman hokimligi hamda huquqni muhofaza qiluvchi organlar mas'ul rahbarlari, harbiy qism qo'mondonligi, keng jamoatchilik vakillari, sarhadlarimiz posbonlari hamda ularning oila a'zolari ishtirok etdi. Unda so'z olganlar sharaflari kasb sohiblarining bemisli xizmatlarini alohida e'tirof etib, hayotlaridagi shodiyona kun bilan qutladilar.

– Bizga yaratilayotgan bunday qulaylik va shart-sharoitlar uchun Prezidentimizga cheksiz minnatdorlik bildiramiz.

Hovlidagi bolalar maydonchasi farzandlarimizga zavq va quvonch ulashayotgan bo'lsa, tikuv sexi turmush o'rtoqlarimizning bandligini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Bundan tashqari, hududda energiya tejamkorligiga erishish maqsadida 30 kv quyosh panellari ham o'rnatilgan, – deydi kichik serjant Shohjahon Ergashev.

Mehmonlar yangi uylarda yaratilgan shart-sharoit va qulayliklar bilan tanishar ekan, xonadon sohiblariga baxt-u saodat tilab, duoga qo'l ochdi.

Ishonchimiz komilki, yurt himoyachilari ham bunday e'tibor va g'amxo'rlikka javoban, o'z burchlarini yanada katta mas'uliyat bilan sidqidildan ado etib, yurtdoshlarimizning osuda va farovon hayotini ta'minlashga bor kuch-g'ayratini safarbar etadilar.

Mayor Farida BOBOJONOVA

DXX Chegara qo'shinlari

“Jadidlarning ma’naviy qahramonligi” tanloviga

**“Go‘zal Turkiston, senga ne bo‘ldi? Sahar vaqtida gullaring so‘ldi...”
Bu – Cho‘lpon ruhi. Bu – o‘zlikka chaqiriq. Bu – bedor ruhlar qo‘shig‘i.**

Uni eshitgan sayin qalbmida titroq uyg‘onadi. Vujudimda ko‘hna dard, og‘riqli alam g‘alayon qiladi. Bu ohang – asoratga nisbatan kuylangan hayotiy sado, uning har bir satridan erksizlikka qarshi nafrat, istiqolga intilish, yurtga sadoqat ufurib turadi.

Bu qo‘shiqda men jadidlarning: **“Qo‘zg‘al xalqim, yetar shuncha jabr-u jafolar!”** degan hayqirig‘ini eshitaman. Yo‘llari ayro, ammo orzulari yurtni ozod ko‘rish bo‘lgan botir bobolarim ko‘z o‘ngimda gavdalanaveradi. Bu qo‘shiq meni yaqin o‘tmishga – Behbudiy, Fitrat kabi elparvar ziyolilar zamoniga yetaklagandek bo‘ladi.

Fidoyilik hidi kelar ostonalardan
Bobolarga armon istiqlolni ko‘rish bizga nasib etdi. Bugungi avlod o‘z ajdodlarini tanish baxtiga muyassar bo‘layotganligi – ulkan saodat! O‘zingga shukr! Buxorodagi jadidlik harakati namoyandalari – Usmonxo‘ja Po‘latxo‘jayev, Fayzulla Xo‘jayev shaxsiyati ham yillar davomida sovet hukmronligi tomonidan qoralab kelingan edi. Biroq bugun bu ikki shaxsga ham xolis baho berishga harakat qilinmoqda.

Usmonxo‘ja Po‘latxo‘jayevning bugungi kunda xorijda istiqomat qilayotgan o‘g‘li ota yurtdan dil rishtasini uzmagani. Past bo‘yli, donishmand qiyofali Temurxo‘ja o‘g‘li bugungi kunda olimlik darajasiga yetgan: AQShdagi Michigan universiteti professori.

Temur Turkiyada yashaydi. Oilasi, farzandlari, ishi ham xorijda. Ammo qalbining bir parchasi har doim Buxoroda qolgan. U obig‘ishtlardan bino bo‘lgan eski hovli ostonasida turibdi. Bu – ota hovli...

O‘g‘il otasining qadami yetgan yo‘llarni sassiz bosib o‘tadi. O‘sha qadamlardan anglash dushvor bo‘lgan hid anqigandek bo‘ladi. Bu – bolalik hidi, ilk mehr hidi, qalbdagi milliy ruh, fidoyilik hidi.

HOVLIDAGI ISHKOM OSTIDA
olmosdek tovlanuvchi uzumlarga ko‘zi tushadi uning. Ularni go‘yo kimdir bir zamonlar go‘dak Temurga ilinganday. Go‘yo bu hujralarda tunlar davomida moychiroq yorug‘ida o‘tirib, Navoiy so‘zlari bilan xayol surgan, Bedil ash‘orlaridan hikmat izlagan insonning nafasi hali ham bordek. Ko‘rpachalar huzuri – uning uchun og‘ush. Bunday oromni bugunning hech bir hashamati bera olmaydi unga. O‘zbek dasturxonining odmi, ammo ta‘mi og‘zingizdan ketmas taomlari, mehmonga bo‘lgan ixlos – bularning barchasi Temurxo‘ja o‘g‘li yuragidagi unutilmas qo‘shiqdir.

Bu insonning so‘zlarida nazokat, fe‘l-atvorida sharqona hayo ustuvor. Muloqotda ochiq, samimiy va dilbar. O‘zbek tilida ancha ravon gapiradi. Uning tabassumi, yonoqlaridagi kichkina kulgichlari ham o‘ziga yarashikli. Katta-yu kichik ismiga “jon” qo‘shimchasini qo‘shib

USMONXO‘JA PO‘LATXO‘JAYEV BEHBUDIYNING SHOGIRDI EDIMI?

“Ruhim “shayton” qo‘shiqlardan toliqqan kunlardan birida qulog‘imga ona allasidek yoqimli, shu bilan birga siyrati fig‘onga botgan tarona chalindi. Ohang avvaliga shivirlaganday, keyin tobora yurakning tubiga cho‘kib, tomirlarda suzgandek bo‘ladi:

gapiradigan odati bor. Unda viqor ham bor, samimiylik ham va shu bilan birga qalbga kiruvchi nurli nazar ham.

“Vatan – mening ichimda!”
Ko‘pdan buyon u bilan muloqot qilmoqni niyat qilib yurardim. Bultur Buxoro innovatsiyalar universitetida ikki marta u bilan uchrashuv bo‘lib o‘tdi. Lekin o‘z tashvishlarim bilan bo‘lib borolmadim. Taqdir menga bir kun shunday inoyatni tuhfa etdi. Ustoz bilan suhbatimiz uning otasi Usmonxo‘ja Po‘latxo‘jayev faoliyati va jadidlik harakati to‘g‘risida bo‘ldi. Undan dastlab, muhojirlikda yashagan oilada tug‘ilib, o‘sha muhitda kamolga yetgan holda o‘zbek tilida ravon so‘zlasha olish, qadriyatlarga sodiqlik siri nimada ekanligi to‘g‘risida so‘radim. Zero o‘zga ellarda dunyoga kelib, millat sifatida o‘zligini yo‘qotganlar kammi?

Bir paytlar Turkiyada tahsil olgan yosh yigit o‘tgan asming 60-yillarida turk shoiri Kemaletdin Kamuning “G‘urbat” nomli she‘ridan qattiq ta‘sirlangandi:

“Men g‘urbatda emasman, g‘urbat mening ichimda...” degan misralar uni bir muddat lol qoldirdi. Axir, o‘z yurtida, o‘z xalqining orasida yashagan bir inson qanday qilib o‘zini g‘urbatda his qilishi mumkin? Bu savol unga o‘sha payt javobsiz tuyulgandi. Lekin oradan yillar o‘tib, shu satrlar yosh Temurga hayot haqiqatini anglatdi.

1990-YIL, TOSHKENT. Navoiy nomidagi davlat akademik teatri – gavjum. Ittifoq hali parchalanmagan, lekin mustaqillik tuyg‘usi xalq yuragida alanga ola boshlagan. Temurxo‘ja o‘g‘li O‘zbekistonga ilk bor tashrif buyurgan, mehr to‘lgan ko‘zlar bilan ona yurtini taniy boshlagan palla. To‘satdan minbarga chaqiriladi. Oldindan tayyorlangan nutq yo‘q, qalbida esa bor-yo‘g‘i bitta tuyg‘u – sog‘inch. Shunda u sahnaga qadam qo‘ya turib, yoshligidan to‘shu kungacha qalbida yashagan va qiyomiga yetgan so‘zlarni ifodalaydi:

“Men Vatanda emasman – Vatan mening ichimda!”

Bu so‘zlar teatr zalida to‘lqin-to‘lqin bo‘lib tarqaldi. Olqishlar bir necha daqiqa to‘xtamadi. Chunki bu satrlar o‘sha vaqtda “Vatan” deyishga cho‘chigan, lekin yuragi erkinlikka orzumand minglab insonlarning qalbi tubigacha yetib borgani rost.

– Hamzabekjon, Vatanning asosiy qadr-qimmatini uni yo‘qotganda kuchliroq tuyuladi insonga. Vatan faqat geografik hudud emas. U – bolalikda eshitilgan allalar, onam tilida aytilgan ertaklar, otamning tilidan singgan Alisher Navoiy, Abdurauf Fitrat, Cho‘lpon, Elbek she‘rlaridir. Vatan – bu xotira, qalb, til va inoyat. Unga bo‘lgan muhabbat chet elda yurgan inson uchun yanada ezgu, yanada muqaddas ko‘rinaveradi. Ayniqsa, millat tuyg‘usidan mahrum qilingan avlod uchun, – deydi Temurxo‘ja o‘g‘li beg‘ubor tabassum bilan.

Olim Istanbul universitetida Shayboniyxon va uning devoni haqida ilmiy izlanishlar olib borgan. AQShdagi Kolumbiya universitetida esa o‘zbek va qozoq zamonaviy adabiyoti borasida doktorlik dissertatsiyasini yozgan. Bir qarashda bu shunchaki ilmiy faoliyatday tuyulishi mumkin, ammo buning ortida milliy burch, yuksak madaniy o‘zlik

yotganini anglash qiyin emas.

Cho‘qqidagi matonat
O‘tmishga xayolan sayohat qilar ekanman, Usmonxo‘ja Po‘latxo‘jayevning qaddi tik siymosini ko‘rgandek bo‘laman. Uning tabiati suratlarida ko‘ringani kabi vazmin va ulug‘vor bo‘lganmikan, degan savol miyamda charx uraveradi.

– Otam uy ichida ham, tashqarida ham juda samimiy va muloyim muomalada bo‘lar edilar. Men uning biror marta ovozi baland ko‘targanini, kimgadir baqirganini yoki qattiq gapirganini eshitmaganman. Agar kimdir uning fikriga qo‘shilmasa, bundan achchiqlanmas, balki turli misollar bilan o‘z qarashlarini tinch va asosli tarzda izohlab berishdan charchamasdi. Juda sabrli, chidamli inson edi. Hech qachon shoshmas, doimo vazmin va o‘ylangan qadam tashlar edi. Onam yoki biron kishi xafa bo‘lib qolsa, otam har doim **“Ko‘p g‘am yema, yeganingdan ham kam yema!”** deb ruhlantirar edi, – deydi Temurxo‘ja o‘g‘li.

Usmonxo‘ja boy va ma‘rifatparvar oilada tug‘ilgan. Bobosi Karomatullo Xo‘ja va otasi Po‘latxo‘ja Buxoroning yirik savdogarlaridan edi. Ammo Usmonxo‘ja savdo bilan emas, ilm va ma‘rifat bilan shug‘ullandi. U yoshligidan otasi olib kelgan “Tarjimon” gazetasi, tatar, Ozarbayjon va Usmonli turk matbuotiga qiziqib, ular orqali fikr va dunyoqarashini boyitib bordi. Maktab ta‘limidan tashqari u uyiga kelgan xususiy muallimlardan matematika va boshqa fanlarni o‘rgandi. Yoshligida Andijon qo‘zg‘olonida qatnashgan va Chor Rossiyasi tomonidan qo‘lga olinib, Buxoroga topshirilgan. 1916-yilda esa Turkiston umumqo‘zg‘olonini tashkil etishda Mahmudxo‘ja Behbudiy va boshqalar bilan birga faol qatnashgan.

YOSH BUXOROLILAR harakatining namoyandasi sifatida u Buxoroda tuzilgan yangi hokimiyatning yetakchilaridan biri bo‘ldi. Dastlab Fayzulla Xo‘jayev va boshqa safdoshlari bilan islohotlarda faol ishtirok etdi. Biroq o‘zini do‘st qilib ko‘rsatgan, va‘dasi boshqa-yu amali boshqa bo‘lgan bolshavoylarning munofiqlariga siyosatidan hafsalasi pir bo‘lib, ularga qarshi chiqdi. Usmonxo‘ja hayotining keyingi fasllarini muhojirotda o‘tkazdi. 1951–1957-yillarda Pokistonda yashar ekan, har yili yozda sakson yoshida bo‘lishiga qaramay, Pomir tog‘lariga chiqib, u yerdagi qirg‘izlar orasida bir necha oy yashardi. Bu uning nafaqat jismoniy, balki ruhiy chidam va jasoratidan ham dalolat beradi.

Temurxo‘ja 1986-yilda Turkiyaning Von shahrida Pomirdan ko‘chirib keltirilgan qirg‘izlar bilan uchrashdi. “Usmonxo‘ja har yil toqqa chiqib, 3-4 oy u yerda nima qilar edi?” deya Rahmonqulxon qo‘rboshidan so‘raydi. Javob shunday bo‘ladi: **“Bu sirdir. Tafsilotini ayta olmayman. Ammo Turkistonning ozodligi bilan bog‘liq ishlar, deb aytсам bo‘ladi”**. Usmonxo‘ja umrining ilk 45 yilini Vatan ichida jadidlik, ma‘rifatparvarlik, ozodlik va istiqol uchun bag‘ishlagan bo‘lsa, qolgan 45 yilda muhojiratda ayni shu g‘oyalar uchun kurashni davom ettirdi. U o‘limi oldidan o‘g‘lini oldiga chorlab, shunday so‘zlarni aytgandi:

– O‘g‘lim, men senga uy-joy yoxud mol-u davlat qoldirmadim. Kun kelib ozod

bo‘lishi kerak bo‘lgan yurtimning diydorini qoldiryapman. Menga Vatanimning hurriyatga erishganini ko‘rmoqlik armon bo‘ldi, illo u kunlarni sen ko‘rajaksan!

Jadidlikdan xato izlanmaydi, xulosa qilinadi

Turkiston jadidlari yutuq va kamchiliklari nimalarda ko‘rinadi? Ular o‘z g‘oyalarida yakdil edilmami? Jadidlar ustidan hukm chiqarayotgan bugungi avlod o‘z fikrida qanchalik haq yoki nohaq? Bu savolni tarixchilarga ham bir necha marta berganman.

YOLG‘IZ TURKISTON EMAS, balki Volga-Ural, Qrim, Ozarbayjon, Sharqiy Turkiston jadidlari ham qisqa bir davr ichida muhim yutuqlarga erishdilar. Ular 1860-1930-yillar oralig‘ida olib borgan faoliyatlari orqali nafaqat o‘z zamoni, balki undan keyingi avlodlar uchun ham ulug‘ milliy meros qoldirdi. Bu merosning bir qanoti ilg‘or ma‘rifat va madaniyat bo‘lsa, ikkinchisi demokratik tuzumga intilishdir. Jadid merosi fashistik va kommunistik tuzumlariga mutlaq zid bo‘lgan harakat edi. Shu bois Sovet ittifoqidagi diktatura jadidlikka qarshi murosasiz kurash olib bordi va bu demokratik harakatni yo‘q qilishga intildi. Ammo jadidlar, ayniqsa XIX asr oxiri va XX asr boshlarida ta‘lim-tarbiya sohasida ulkan yutuqlarga erishdi. Ular yoshlar va kattalar o‘rtasida savodxonlikni oshirdilar, jadid maktablarida eng ilg‘or pedagogik usullarni joriy qildilar.

Bu harakat zamonaviy adabiyot, teatr, musiqa, raqs, rasm, san‘at, tilshunoslik, folklorshunoslik, adabiyotshunoslik, tarix va boshqa ko‘plab sohalarida ham yangi yo‘nalishlarni yuzaga keltirdi. Jadidlar o‘z milliy g‘oyalariga sodiq bo‘lish uchun qatag‘on qilinguncha tinimsiz mehnat qildilar. Ular o‘zaro asosan hamfikir va yakdil edilar. Ammo sovet tuzumi ularni bo‘lish, bir-biriga qarshi qo‘yish uchun turli hiyla-nayranglardan foydalandi. Shunga qaramay, jadidlar orasida o‘z g‘oyalariga xiyonat qilganlar juda kam edi. Ustoz Temurxo‘ja o‘g‘lining fikricha, jadidlar ulkan yutuqlarga erishgani barobarida, ularning kamchiliklarini xolisona o‘rganish ham mushkul. Chunki tarixdagi eng dahshatli diktatura – sovet rejimi soyasida turib, jadidlikdagi xatolar axtarish – insofsizlik.

O‘lkaga qo‘shib qalblarni ham parchaladilar

100 yil burungi tarixga, xossatan, bugungi nazar bilan baho berish o‘rinli bo‘lmaydi. Ota-bobalarimiz xatolari davr taqozosimidi yoki mustabid tuzum changalidan qutulish uchun ularda sharoit yetarli edimi, degan savol hamon bahslarga sabab bo‘layotir.

Jadidlik harakati boshlangan paytda bu o‘lka tanazzulning eng chuqur davrini boshidan kechirayotgan edi. Ayniqsa, XVII–XIX asrlar oralig‘ida Turkiston, Volga-Ural, Qrim, Sibir, Qafqoz va Ozarbayjon o‘lkalari bir-biridan uzilgan, turli xonlik va amirliklarga bo‘lingan holda, o‘zaro yer va nufuz talashib yashar edilar.

Bu orada Yevropada industriyal inqilob yuz berdi – ular kema yo‘llari orqali Afrika va Osiyoni bosib olib, mustamlaka siyosatini yurgizar, tabiiy boyliklarni o‘z yurtiga tashib ketar edi. Ana shu tarixiy burilish pallasida Rus knyazligi ham

kuchayib, Rus davlatiga aylandi. 1552-yili Qozon, 1556-yili Astraxan xonliklari tor-mor qilindi, keyingi ikki asrda esa Qafqoz va Sibir bosib olindi. XIX asrga kelib, Rossiya imperiyasi Qozogʻiston orqali Turkiston tuproqlariga qadam qoʻya boshladi.

SHU BILAN BIRGA, Turkistonning janubidagi uchta davlat – Xiva, Qoʻqon xonliklari va Buxoro amirligi oʻzaro nizolar bilan band boʻlib, Rossiyaning bosqiniga yetarlicha eʼtibor qaratmadi. Qozoq xonliklarida ham ittifoq va birlik yoʻq edi. Holbuki, Chor Rossiyasining Turkistonni bosib olishi ikki asrga yaqin davom etdi. Ana shunday qarama-qarshiliklarga qarshi jamiyat ichidagi uygʻonish harakati – jadidlik paydo boʻldi. Bu harakat turkiy xalqlar oʻrtasidagi madaniy, maʼnaviy uygʻonish, oʻzlikni anglash va mustamlaka zulmiga qarshi fikriy kurashning timsoliga aylandi.

Rossiya Qoʻqon xonligini batamom yoʻq qildi. Xiva va Buxoro esa rasman mustaqil boʻlgani bilan, amalda vassal davlatlarga aylantirildi. Turkistonning shimoli Dala gubernatorligi, janubi esa Turkiston general-gubernatorligiga aylantirilib, mintaqaning birligiga putur yetdi.

Bu vaziyatda, na Chor Rossiyasi, na keyinchalik bolsheviklar davrida mustamlakachilik changalidan qutilish uchun zarur siyosiy va harbiy sharoit mavjud emas edi.

1917-yildagi harakatlar natijasida vujudga kelgan Turkiston muxtoriyati va Aloh-oʻrda hukumatlari qisqa fursat ichida harbiy yoʻl bilan tor-mor etildi. Qoʻqon shahri bombalandi, qishloqlarda ommaviy qirgʻinlar amalga oshirildi. Turkiston xalqlarining oʻz armiyasi yoʻq edi. Ular himoyasiz edilar.

Mana shu sharoitda ota-bobolarimiz qilgan xatolarni faqat ularning irodasiga yuklash adolatdan boʻlmaydi. Tarixdagi ogʻir tanlovlar zamona hukmi va sharoitlar taqozosi edi, desak toʻgʻri boʻladi.

“Kommunizm vayron boʻlajak!”

Taniqli yozuvchi Nabijon Boqiy oʻzining “Chingiz afandiga maktublar” kitobida Usmonxoʻja va Anvar Posho kabi shaxslarning bolsheviklarga ishonmaganini taʼkidlaydi. Lekin savol tugʻiladi: bu ishonchsizlik faqat intuitsiyami, shaxsiy tajriba yoki tarixiy xulosalar mahsulimidi?

Usmonxoʻja 1921-yilning dekabr oyida Sharqiy Buxoroda bolsheviklar garnizonini qurshovga olgani tarixga “Dushanbe voqeasi” nomi bilan kirgan. Temurxoʻja oʻz otasining pozitsiyasini ushbu voqega baho berilgan uchta adabiy asar va shu asosda yaratilgan badiiy filmlar talqinida javob berishga harakat qiladi.

Dushanbedagi sovet garnizoni qamal qilinishi va uning qoʻmondonlari hibsga olinishi bilan bogʻliq tarixiy haqiqatlarga ittifoq tarixchilari oʻz asarlarida sukut qilsalar-da, badiiy asarlarda talqin etilishi katta jasoratdir. Bularga taniqli oʻzbek yozuvchisi Shukur Xolmirzayevning “Qil koʻprik” romani, tojik yozuvchisi Jalol Ikromiyning “Gornizon taslim boʻlmaydi” pyesasi hamda tatar adibi Tavgif Aydi qalamiga mansub “Ilon zahri” romanini misol keltirish mumkin. Oʻz davrida bu asarlar asosida badiiy filmlar ham yaratilgan.

Usmonxoʻja bolsheviklar yuborgan elchilar – Nagorin va boshqa harbiy qoʻmondonlarga qarata shunday degan: **“Buxoroda boʻlgan toʻntarish sotsialistik emas, demokratik inqilob edi... Va shuni ham unutmangki, kommunizm, albatta, vayron boʻlajak!”**

Bu soʻzlar tasodif emas. Ular Usmonxoʻjaning shaxsiy eʼtiqodi, siyosiy hushyorligi va kelajakka oid xulosalarini ifoda etadi. Usmonxoʻja bolshevizmga ishonmasligi tasodif emas. Bu uning shaxsiy tajribasi, tarixiy tahlili va teran tafakkuri mahsuli edi.

Kech anglangan haqiqat

Oʻtgan asr boshlarida Usmonxoʻja Poʻlatxoʻjayev va Fayzulla Xoʻjayev siyosiy jarayonlarda yelkadosh edilar. Ikkalasi ham

millat taqdiri uchun qaygʻurgan, milliy mustaqillik gʻoyasida yashagan shaxslar edi. Ammo tez orada ular ikki turli yoʻlni tanladi: Usmonxoʻja mustamlakachilikka murosasiz kurashni afzal koʻrdi, Fayzulla esa bolshevizmni “muvaqqat platforma” deb bilib, uning ichida qolishga qaror qildi. Bu esa tanlov emas, majburiyat edi. Shunday ekan, nega amakivachchaning anglagan haqiqatini jiyaning tushunib yetishi uchun oʻn yillab vaqt kerak boʻldi?

Jadidlar bolsheviklarga ishonmagan. Ular oʻrtasida ishonch emas, balki strategik tanlov bor edi. Baʼzilar – Usmonxoʻja, Mustafo Choʻqay kabi yetakchilar murosasiz kurashni tanladi. Ular mustamlaka zulmiga qarshi ochiq front ochdi. Lekin ular ozchilik edi. Jadidlarning katta qismi esa oʻz gʻoyalarini sovet tizimi ichida amalga oshirishga urindi – umid bilan, shubha bilan, ikkilanish bilan. Bugungi kunda bu tanlovni ayblash tarixga nisbatan behurmatlikdir. Ularga sharoit tanlash imkoni berilmagan. Bir tomonda tiqinli siyosiy tunnel, ikkinchi tomonda esa qurolli bosqinchi rejim. Muhimi, Turkistonda na milliy armiya bor edi, na tashqi yordamga umid.

Hatto, Ozarbayjonning qisqa umr koʻrgan mustaqil jumhuriyati ham Usmonli armiyasining harbiy yordamida tuzilgandi. Lekin 1920-yilda Usmonli armiyasi ketishi bilan Bokuga bolsheviklar kirib keldi va bu davlat ham yoʻq qilindi. Shu misolning oʻziyoq Turkiston taqdiri nima uchun shunday kechganini koʻrsatib turadi.

TURKISTON JANUBIDAGI

bosmachi harakat ham, afsuski, taraqqiy etmagan milliy armiya emas, balki tarqoq va siyosiy qarashlariga koʻra ikkiga boʻlingan toʻdalardan iborat edi. Ulardan biri Buxoro jumhuriyatini qoʻllab-quvvatlasa, ikkinchisi Afgʻonistonga qochgan amir Olimxon tarafdori edi. Boshqacha aytganda, dushmanga qarshi ittifoq emas, boʻlinma, yakdillik emas, ixtilof bor edi.

Hatto, Buxoro armiyasi 1921-yilda Dushanbeda bolshevik garnizoniga hujum qilganida, Ibrohim Laqay boshliq bosmachilar ularga orqadan zarba berib, bolsheviklarga oziq-ovqat bilan yordam bergan. Bu xato keyinchalik Ibrohimbekning oʻziga ham qimmatga tushdi.

Shunday sharoitda millatparvarlarning bir qismini qoralash, ularning tanlovini “xato” deb baholash, tarixni bir tusda koʻrish demakdir. Haqiqat shundaki: ularning har biri halokat yoqasiga kelgan millat uchun qoʻlidan kelganini qilgan.

Murosa yoʻli yopiqlik, ammo ittifoq umidi bor edi...

Tarixning eng tor va ogʻriqli yoʻllarida ham murosaga chorlovchi ovozlari boʻlgan. Ammo baʼzan bu ovozlari oʻtmish gʻovlarida gʻarq boʻladi. Buxoro Xalq Shoʻrolar Jumhuriyati bosmachilar bilan murosa qilmagani taʼrif qilinadi. Usmonxoʻja Poʻlatxoʻjayev ana shu siyosiy murakkabliklar girdobida, yakdillik izlab Dushanbega yoʻl olgan edi. 1921-yilda u sharqiy Buxoroda boʻlgʻusi ittifoq uchun harakat qilardi: bosmachi toʻdalarni birlashtirish, hatto Amir Olimxon tarafdorlarini ham shu saʼy-harakatga jalb etish istagida edi. Ammo ishonchsiz muhitda baʼzilar, xususan, Ibrohim Laqay, bu harakatni shubha bilan kutib oldi. U hatto Anvar Poshoni qamoqqa olishgacha bordi. Har kim oʻz haqiqatini daʼvo qilardi. Natijada, bir millatning eng jasur, ammo parokanda oʻgʻlonlari bir-biriga qarab qatʼiy qadam bosolmay qoldi.

TARIX BAʼZAN INSONIYATGA OGʻIR SAVOLLAR QOʻYADI: kurashmi yo murosa? Tanlash esa har kimning oʻz zimmasida. Usmonxoʻja Poʻlatxoʻjayev esa bu savolga bir umrlik javob bergan odamlardan. Unga yaqin inson – oʻgʻli Temurxoʻja oʻgʻlini tinglar ekansiz, shu haqiqatni qayta va qayta his etasiz: Usmonxoʻja oʻz hayotini bir marta emas, koʻp marta oʻz xalqi ozodligi uchun tikkan inson edi.

– Men tanigan Usmonxoʻja bundan boshqa yoʻl tanlayolmasdi, – deydi Temurxoʻja teran ishonch bilan.

Haqiqatan ham, shunday ekanligi uning hayot yoʻlidagi muhim burilishlardan koʻrinadi:

20 yoshida Dukchi Eshon qoʻzgʻolonida qatnashgan, 38 yoshida Turkiston umumqoʻzgʻolonida, 40 yoshida Buxoro amirligidagi Islohot namoyishida, 43 yoshida Buxoro jumhuriyati rahbari sifatida armiya tashkil qilgan va shu armiya bilan bolsheviklarga qarshi harakat qilgan.

U hatto, qurol-aslaha olish umidida Afgʻoniston orqali Angliya bilan muzokara olib borish darajasiga yetib borgan. Temurxoʻja bu holatni hech qanday boʻrttirmasdan, tarixiy manzarani chizadi:

– Turkistondagi bosmachilar ittifoq qilib birlashmagan, ularda kuchli armiya mavjud emas edi. Bunday sharoitda sovet harbiy kuchiga qarshi boshqacha ssenariyni tasavvur qilish mushkul.

Ziyolilar qadami uzilmagan xonadon Usmonxoʻjaning hayoti nafaqat tarixga daxldor, balki bugungi avlod uchun ham maʼnaviy merosdir. Uning xonadoni, Temurxoʻjaning xotiralariga koʻra, mustaqillik orzusini yurakdan his qilgan, ammo yurtidan uzoqda yashashga majbur boʻlgan ziyolilar uchun maskan boʻlgan.

Usmonxoʻja Turkiyada, Eronda, Pokistonda – qayerda boʻlmasin, oʻz atrofiga mushtarak taqdirli hamyurtlarini toʻplay olgan. Ularning orasida Mehmet Amin Rasulzoda, Mustafo Choʻqay, Ahmad Zaki Validiy Toʻgʻon, Ayoʻz Ishoqiy, Shermuhammadbek qoʻrboshi va boshqalar bor edi. Temurxoʻja bolaligi shu insonlar davrasida oʻtganini faxr bilan aytadi. U baʼzilari bilan yuzma-yuz koʻrishgan, baʼzilari esa otasining vafotidan soʻng ham, unga otasining maʼnaviy merosini ulashgan.

– Esdaliklarim koʻp, ularni yozishni moʻljallamoqdaman, – deydi u.

Bunday xotiralar – bugun yozilmasa, ertaga yoʻqoladigan boylikdir. Ular nafaqat Usmonxoʻjaning shaxsiyatini, balki butun bir davrning ruhiy muhitini, mushtarak dardi va umidini tasvirlaydi.

Tarixiy hujjat

Shak-shubhasiz, XIX asrning soʻnggi va XX asr boshida Turkistonda fikriy kurashlar va maʼrifat urinishlari jadidlar safida jonlandi. Bular safida esa ikki buyuk shaxsning nomini alohida tilga olish zarur: Mahmudxoʻja Behbudiy va Usmonxoʻja Poʻlatxoʻjayev. Ular orasidagi munosabat “Ustoz-shogird” anʼanaviy tushunchasidan koʻra, kengroq va taʼsirchandir. Temurxoʻja oʻgʻli bu ikki shaxsning munosabatlarini ochib berishga harakat qiladi. Uning taʼkidlashicha, garchand Usmonxoʻja Poʻlatxoʻjayev 1878-yilda, Behbudiy esa 1875-yilda tugʻilgan boʻlsa-da, ular fikriy jihatdan bir avlodga mansub edilar va oʻz zamonasining ogʻriqlarini barobar his qilgan edilar.

MANBALARGA KOʻRA,

Behbudiyning taʼsiri Usmonxoʻjaning jadidlikdagi faoliyatida mustahkam iz qoldirgan. Usmonxoʻjaning shaxsiy daftarida 1916-yildagi Turkiston umumqoʻzgʻoloni haqida shunday yozuv mavjud: “Mahmudxoʻja Behbudiy hazratlaridan telegram keldi, meni tezda Samarqandga chaqiryapti. Chor Rossiyasiga qarshi boshlangan isyonlarni kuzatish uchun Samarqandda yigʻilish boʻladi. Men ham tezda yoʻlga chiqdim”.

Bu gaplar ularning fikriy birdamligini emas, balki amaliy siyosiy sherikligini ham koʻrsatadi.

Temurxoʻja oʻgʻli 2001-yilda oʻzining “Usmonxoʻja armugʻoni” kitobini nashr etish jarayonida yana bir tarixiy kashfiyot yuz berdi. Turkiston tarixi uchun muhim boʻlgan va ungacha nomaʼlum boʻlib kelgan bir hujjat – Mahmudxoʻja Behbudiy tomonidan 1907-yili Rossiya Dumasiga taqdim etilgan “Turkiston madaniy muxtoriyati” loyihasi qoʻlyozmasi topildi. Bu qoʻlyozma ayni

damda Oʻzbekiston jadidshunosligining muhim manbasiga aylangan.

Hikoyaning eng dramatik qismi esa ushbu hujjat qanday qilib saqlanib qolgani bilan bogʻliq. U dastlab jadidlik harakatining namoyandalaridan biri, taniqli tatar mutafakkiri Ismoilbek Gaspirinskiyning arxiviga tushgan. Keyinchalik uning qizi – jadid ayollar orasida tanilgan Shafiqa xonim Qizil armiya tahdididan qochib yurgan paytda, bolalari va arxivi bilan birga Turkiyaga elchixonada vositasida yetib borgan. Ana oʻsha arxiv orqali tarixiy hujjat keyinroq turk tarixchisi Najip Hablemit oʻgʻli qoʻliga oʻtadi.

Temurxoʻja oʻgʻli 2000-yilda ushbu arxivda Turkistonga oid maʼlumotlar bor-yoʻqligini soʻrab murojaat qilganida, unga ushbu qoʻlyozmaning rangli fotosuratlarini yuboriladi. Ularni “Turkistonda yangilik harakatlari va inqiloblar 1900–1924: Usmonxoʻja armugʻoni” nomli kitobida ilk bor nashr etadi.

BU TARIXIY KASHFIYOTDAN

KEYIN Oʻzbekistondagi jadidshunos olimlar, jumladan akademik Begali Qosimov va Naim Karimovlar ham ushbu matn bilan tanishib, uni mamlakatimizda qaytadan chop etishdi. Mazkur hujjatning tasodifiy saqlanib qolishi, jadidlik harakatining fidoyi farzandlari faqat gʻoya bilan emas, balki hujjat, taʼlim, maʼrifat va amaliy harakat bilan yashaganini tasdiqlaydi. Shuningdek, u Mahmudxoʻja Behbudiy va Usmonxoʻja Poʻlatxoʻjayev oʻrtasidagi mustahkam fikriy aloqalar va tarixiy hamkorlikning yana bir dalilidir.

“Men u kunni koʻrolmayman”

Usmonxoʻja Poʻlatxoʻjayev chet ellarda oʻtkazgan 45 yillik muhojirat umri davomida birzum ham yuragida Turkiston orzu-sogʻinchi soʻnmagan edi. Uning har bir chiqishi, har bir nutqi, har bir yozgan soʻzida bitta orzu yaqqol eshitilardi: bir kun kelib, Turkiston oʻz taqdirini oʻzi belgilaydigan, erkin, mustaqil xalqlar yurtiga aylanadi!

Uning hayoti, faoliyati mustamlaka toʻrlarini parchalab, maʼrifat va ozodlik fidoyisiga aylangan bir avlod vakili sifatida oʻtdi. Bir necha bor xalqaro anjumanlarda ham ana shu orzusini eʼlon qilgan. Temurxoʻja otasining unga qilgan soʻnggi vasiyati farzand qalbini larzaga keltirgan eng ezgu, eng taʼsirli soʻzlardan biri boʻlganligini eslaydi:

“Kelgusida Turkiston ozod va mustaqil boʻladi. Men u kunni koʻrolmayman, lekin sen, albatta buni koʻrsan va Vatanga borib yurasan! Vatandagilar seni muhabbat va sogʻinch bilan quchoqlab oladilar...”

Bu soʻzlar oʻzida umid va alamni, muhojirat iztirobini va istiqbol shodiyonasini mujassam etgan tarixiy vasiyat edi.

Hamzabek TURDIYEV,
Oʻzbekiston Jurnalistlar
uyushmasi aʼzosi

Dolzarb mavzu

ILLYUZIYA ORTIGA BERKINGAN HAQIQAT

Bir kuni ishdan charchab kelib, uy-ro'zg'or ishlaridan tin olgach, biroz bo'lsa-da, charchog'imni chiqaray, deb 10-15 daqiqa Instagramdagi sahifamga kirdim. Ijtimoiy tarmoqlardagi xabarlar, ayni paytda trendga chiqqan kontentlarni kuzatib o'tirdim. Birozdan so'ng ne ko'z bilan ko'rayki, 10-15 daqiqa sarflamoqchi bo'lgan daqiqalarim soat millarida uchib o'tib ketganini sezmay qolibman.

Vaqt bunchalik shiddat bilan o'tib ketganini ko'rib, dahshatga tushdim. Nahot biz qimmatli soniyalarimiz shunchalik katta tezlikda uchib ketishini qo'limizdagi "mitti qurilma" sabab sezmay qolyapmiz?

Endi bu gadjetlar nafaqat shaxsiy hayotimiz, balki insoniy tuyg'ularimizni ham mahv etib ulgurdi. Bugungi ilm-fan mo'jizasi endi, o'zi uchun xavfdan tahdid bosqichiga o'tganini o'ylab qoldim. Shu kecha tunda ko'zimga uyqu kelmadi. Bolalik paytlarimni esladim... Nega ilgari kun uzun, tun uzoq bo'lardiyu, endi kun va tun rejalashtirilgan ishlarni bajarishga yetmay qolyapti? Mana shu smartfon men kabi qanchadan qancha kishilarning qimmatli vaqtini o'g'irayotgani haqidagi savollar xayolimdan ketmadi.

Ayni vaqtda ijtimoiy hayotning bir bo'lagiga aylanib ulgurgan internet hamda ijtimoiy tarmoqlar kishining real olamidagi xatti-harakatlari va munosabatlarining raqamli olamga ko'chishi ortidan Yer yuzini o'rgimchak to'ridek o'rab olib ulgurdi. Yirik statistik va tahliliy ma'lumotlar berib boruvchi "We are social UK" internet manbasini o'rganish vaqtida markazning yillik statistik hisob-kitoblariga qaraganda, dunyo aholisi **8 milliard 100 milliondan** oshiq bo'lib, ularning **57 foizi** shahar hududiga to'g'ri keladi. Shundan mobil aloqadan foydalanuvchilar soni **5,44 milliardni** tashkil etib, bu miqdor dunyo aholisining **68 foiziga** teng. **5,16 milliard** internet foydalanuvchisi Yer yuzi aholisining **64,4 foizini** tashkil etadi. Butun dunyo bo'ylab **4,76 milliard** inson ijtimoiy tarmoqlardan foydalanadi. Bu esa foiz hisobida dunyo aholisining **63,9 foiziga** teng degani. Aniq raqamlardan, ishonchli ma'lumotlardan ayonki, uni ijtimoiy hayotdan sug'urib tashlab bo'lmaydi.

Internetdagi baxtlilar

Bugun ilm-fan yutuqlari tufayli har kuni menga o'xshagan minglab, millionlab va milliardlab kishilar internet hamda ijtimoiy tarmoq sahifasiga hech bo'lmaganda 10 daqiqa vaqtini sarflaydi. Bu vaqtni iste'molchi sifatida sarflovchilar ham ko'p. Lekin o'zining

turmush tarzini daromad orttirish maqsadida "reality-shou"ga aylantirib borayotgan kishilar soni ham kun sayin ortib bormoqda.

Avvallari kishilar sevimli ishiga yoki yumushiga ega bo'lishi, oila qurishi, farzand ko'rishi, turmush o'rtog'i bilan imorat qurishi yoxud farzand va ota-onasi o'rtasidagi mehr-oqibat rishtalari baxt sifatida qaralgan bo'lsa, **bugunning kishilari o'zgalarning "ekran" orqali hayotida sodir bo'layotgan ishlarni "baxt" deb hisoblashmoqda.**

O'zgalar hayotini smartfon va gadjetlar ortida kuzatib o'tirgan kishilarda endi o'qishi, ishi, kasbi, farzandlari, ota-onasidan tortib turmush o'rtog'idan ko'ngli to'lmaslik hamda norozilik kayfiyati, ya'ni **shaxsiy hayotida "baxtsizlik garmoni – baxtsizlik kayfiyati" uyg'onmoqda.** Endi zamonaviy ota-onalar o'z bolalarining tashqi qiyofasidan tortib, jismoniy holatigacha yaqqol o'zgalarning farzandlariga nafaqat taqqoslash, balki ularni o'rniga qo'yib, solishtirish holatlari kuchaymoqda. Xususan, ijtimoiy tarmoqlarda o'zining millionlab obunachilariga ega bo'lgan navqiron blogger va vaynerlar tomonidan shaxsiy sahifasini rivojlantirish maqsadida "giv", reklama va "reels"lardan orttirgan daromadlaridan o'zining yaqinlariga berayotgan qimmatbaho sovg'alarini hadya etuvchi lavhalarini farzandlariga ibrat va namuna sifatida ko'rsatish holatlari kun sayin ortib bormoqda.

Yoki "instayulduzlar" tomonidan kunlik joylab boriluvchi kontentlarda ertalabki nonushtalari, kiyim-kechaklari, o'zgalar tomonidan yuborilgan xufiyona gul, qimmatbaho sovg'alar, avtomobil, uy yoki "omadli farzand"lar tomonidan berilgan Umra va Haj safarlari, xorijga sayohat chiptalari sovg'a qilinishi kabi lavhalarining doimiy kuzatuv ko'rsatkichi yuqori. Natijada **oddiy tomoshabin bo'lgan kishilarning kun sayin o'z shaxsiy hayotidan norozilik kayfiyati hamda qalb isyonlari endi real hayotga ko'chib, haqiqiy isyonlarni, haqiqiy baxtsizlikni keltirib chiqarish holatlari tez-tez kuzatilmog'da.**

Oldingiday to'kin dasturxon bo'lmasa-da, oilaviy baxt, xotirjamlik, mehr-oqibat to'la bo'lgan oilalar endi to'kin dasturxon atrofida o'tirishsa-da, yaqinlarga nisbatan mehr-oqibatni, oiladagi halovatni yo'qotmoqda. Virtual olamdagi hashamat ularning hayotini go'yoki baxtsizlik jariga tashlamoqda.

Kishilar hayotining bir bo'lagiga aylanib ulgurgan ijtimoiy tarmoqlarda baxtli hayot lavhalarini ketidan ayrim odamlar daromad orttirayotgan bo'lsa, sarobni ro'yo deb bilgan minglab, millionlab oilalarning parchalanishi, ajrim yoqasiga kelib qolishiga turtki bo'lmoqda.

Ijtimoiy tarmoqdagi baxt saroblari

Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlar – bu faqatgina haqiqat emas, balki illyuziya va sarob makoni. **Har kuni kuzatayotganimiz, ko'rib turganlarimiz – aslida, real**

hayotdan uzoq, faqat "tarmoq uchun" yaratilgan sahna bo'lishi mumkin. Instagram va Telegramdagi qahramonlarimiz, ularning uy-joylari vaqtinchalik, ofislar ijara, boshqarayotgan mashinalari ma'lum soatga band qilingan, yuborilgan gullar ham soxta, berilgan taqinchoqlar ham vaqtinchalik, "reels"larida tinimsiz qo'yiladigan xorijiy safarlar esa faqat tarmoqdagi kontent, prosmotr va "oxvat"ni oshirish uchun bo'lishi mumkinligini o'ylab ham ko'rmaymiz.

Bu narsalar, aslida haqiqiy baxt va muvaffaqiyat emas, bu faqatgina illyuzion dunyo, ko'pincha faqat tarmoq uchun yaratilgan baxt sarobi bo'lishi haqida tasavvur ham qilib ko'rmaymiz. Chunki ularni tomosha qiluvchi kuzatuvchilar soni oshsa, reklama qabul qilish imkoniyati ortadi, "reels" yoki "storis"larning narxлари ko'tariladi. Ular tomonidan yaratilgan "Millioner bo'lish sirlari", "Baxtga erishish yo'llari" va "Muvaffaqiyat kurslari" esa ko'pincha moliyaviy va ma'naviy muvaffaqiyatni emas, balki e'tiborni jalb qilish va daromadni oshirish uchun xizmat qiladi.

Bu kurslar, aslida sizning hayotingizda hech narsani o'zgartirmaydi, faqatgina ularni reklama qilish uchun muhimdir. Lekin biz ijtimoiy tarmoqlardagi bu "baxt saroblari"ni tan olamiz. Aslida, haqiqiy baxt va muvaffaqiyat faqatgina tashqi ko'rinish va kontent bilan emas, balki ichki dunyo, insoniy qadriyatlar va haqiqiy hayotda namoyon bo'ladi. Bizga ijtimoiy tarmoqlarda ko'rsatilayotgan hayotga e'tibor qaratishda haqiqiylik va illyuziyaning farqini anglash juda muhim.

Sahroda kishi kuchsizlansa va chanqasa unga suv havzalari hamda mo'jaz joylar ko'ziga ko'rinish ketaveradi. Borib yaqinlashganda esa sarob ekanini anglab yetadi. Ijtimoiy tarmoq ham shunday: hayotingizdan, turmush tashvishlaridan toliqdingizmi, sizga saroblar va illyuziyalar o'z hayotingizdan afzalroq ko'rinsa boshlaydi. Bunda hech kimning aybi yo'q. Bu davr xususiyati, afsuski...

Bugun "dofamin tobeligi" (dofamin – miyada "rag'batlantirish" va "motivatsiya" signallarini uzatuvchi modda) davrida insonlarning baxt garmoniga bo'lgan ehtiyoji kun sayin ortib bormoqda.

Ilgari bolalar velosiped uchib, to'p tepish yoki bobo-buvisining bag'rida erkalanishi, ota-ona bolasini peshonasidan o'pishi orqali miyada ishlab chiqilgan baxt garmonini, endi smartfonidagi 15-17 soniya kontentlar orqali olinayotgani ortidan insonning haddan ortiq dofamin moddasini ishlab chiqarish mumkinligi va miya tobora ko'proq dofaminga tobelashib qolishiga olib keldi. Inson avvalgidek o'z hayotida sodir bo'lgan kichik xursandchiliklaridan

quvonish, lazzat olish, xursand bo'lish hamda baxtni tuyishga qanoat hosil qilmaydigan yangi avlod vakillari vujudga kelmoqda.

Bu avlod – virtual reallik va virtual shaxsiyatlar davrida ulg'ayayotgan Zed (Zed avlodi (1997-2012): raqamli texnologiyalar bilan tug'ilgan, globallashuv va ijtimoiy tarmoqlar ta'sirida shakllangan avlod. Ular real vaziyatga ko'nikuvchan, tadbirkor va o'zgarishlarga moslashuvchan avlod vakillari), Alfa (Alfa avlodi (2013-2025): planshetlar bilan tug'ilgan, sun'iy intellekt va virtual reallik kabi texnologiyalar bilan o'sib kelayotgan avlod. Ular individualist, kreativ va texnologiyaga haddan tashqari bog'langan raqamli avlod vakillari) va Beta (Beta avlodi (2025-yildan keyin): kelajak avlodi bo'lib, ularning xususiyatlari hali to'liq shakllanmagan. Ular texnologiyalarning yanada rivojlangan versiyalari, ekologik muammolar va global siyosiy o'zgarishlar ta'sirida o'sishi kutilayotgan avlod vakillari) avlodlari virtual va raqamli muhitda katta bo'lib, ular uchun shaxsiy va ijtimoiy identifikatsiya faqat fizik dunyoga emas, balki virtual muammolarga ham bog'liq bo'ladi.

Ular endi virtual reallik yoki sun'iy intellektning rivojlanishi ularga real dunyodan ajralgan shaxsiylik va muhit to'g'risida yangi tushunchalarni shakllanishiga olib keldi. Bu avlod vakillari borliqdagi faoliyati ilm-fan yutuqlari tufayli animatsiyalangan kontentlar olamidan tashkil topgan kiber-muhitda asosiy vaqtini o'tkazuvchi kishilar jamoasiga aylanmoqda. Endi ularga insoniy munosabatlarning virtual borliqda aks etishi muhim va ularning hayotiy haqiqatiga aylanib, virtual baxt va soxta motivatsiyaga tobelashib boraveradi.

Ana shu dofamin tobeligiga tushib qolmasimizdan, internetdagi baxt saroblariga sarxush bo'lib, kun bo'yi "reels"larni varaqlab o'tirguncha, o'z shaxsiy hayotimizdagi orzu-maqsadlarimizni sarobdan ro'yobga chiqarishga sarflash uchun irodani o'zimizda shakllantira olsak, sarflagan vaqtimiz kelajak avlodimiz uchun ham ibratga aylanishimizga yordam beradi.

Zero hech qachon haqiqiy baxtni tuygan va baxtdan masrur kishilar o'z hayotidan ortib, post yozish, layk yig'ish, prosmotr oshirish, "give away" o'tkazishga vaqt topishi qiyin. Baxtli hayotni xohlovchi insonlar baxtli hayot qurish uchun harakat qiladi, baxtlilarni tomosha qilishga emas!

Nigora HUSANOVA,
Respublika Ma'naviyat va
ma'rifat markazi
Ijtimoiy-ma'naviy tadqiqotlar
instituti ilmiy xodimi

Askar bo'lar yigitning mardi

Mustaqil diyorda tinchlik va erkinlik sharoitida yashayotganimiz milliy armiyamizdagi sa'y-harakatlar bilan chambarchas bog'liq. Yaqinda Toshkent harbiy okrugi qo'mondonligi tomonidan tashkil etilgan tadbirda ishtirok etib, muddatli harbiy xizmatchilar bilan suhbatlashdim. Harbiy qismlardagi o'quv mashg'ulotlar, psixologik tayyorgarlik va jangovar mashqlar armiyamizda amalga oshirilayotgan islohotlarning amaliy ifodasidir.

VATANPARVARLIK

SABOQLARI

Yurtimiz armiyasida xizmat qilayotgan yoshlar o'z halovatini chetga surib, Vatan oldidagi muqaddas burchni ado etmoqda. Vatanparvarlik – bu shunchaki yurtga muhabbat emas, balki uning taqdiri uchun javobgarlikni his qilish. Harbiy hayotning ilk oyida askarlar turli sinovlardan o'tadi: oiladan uzoqlik, internet va boshqa qulayliklardan voz kechish, qat'iy tartib-intizomga bo'ysunish askarni nafaqat jismonan, balki ruhiy jihatdan ham chiniqtiradi. Aynan mana shunday muhitda haqiqiy yurtparvarlik, sabr-toqat, iroda va fidoyilik fazilatlarini shakllanadi.

Harbiy xizmat yosh avlod uchun chinakam hayot maktabidir. Bu maktabda ular qurol ushlashdan tashqari, mas'uliyatni anglaydi, zimmasidagi vazifani bajarish ortida yotgan intizom va fidoyilikni his etadi. Harbiy muhitda komandirlar ustozga, mashg'ulotlar darslikka, vazifalar esa imtihonga aylanadi. Ana shu sinovlarda toblangan yuraklar kelajakda jamiyat,

oila va Vatani oldidagi og'ir mas'uliyatli vazifalarni dadil bajara oladigan yetuk shaxsga aylanadi. Ta'lim tizimi vakili sifatida shuni ta'kidlamochimanki, armiya hayotida ko'zga tashlangan ijobiy tajribalar, ayniqsa yoshlarning axloqiy-ruhiy tayyorgarligini oshirishda qo'llanilayotgan psixologik usullar universitet muhitida ham samarali tarzda qo'llanilishi mumkin. Jumladan, talabalar ongida ijtimoiy faollik, jamoaviylik, milliy g'urur va javobgarlik tuyg'usini oshirishga qaratilgan dasturlarni ishlab chiqish va o'quv jarayoniga integratsiyalash muhim.

Bugungi armiyada intizom va jismoniy tayyorgarlik bilan bir qatorda shaxsiy rivojlanish, psixologik barqarorlik va mustaqil fikrlash ko'nikmalari ham shakllantirilmoqda. Bu esa yoshlarni hayotda mustahkam pozitsiyaga ega bo'lgan, yurt kelajagiga befarq bo'lmagan, ijtimoiy faol va mas'uliyatli fuqarolar sifatida tarbiyalaydi. Askar uchun har bir buyruq sinov bo'lishi mumkin, biroq komandirlar va tarbiyachilarning roli, ularning zamonaviy psixologik uslublarga asoslangan yondashuvi ushbu sinovlarni yengib o'tishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Toshkent harbiy okrugi olib borilayotgan o'quv mashg'ulotlarida vatanparvarlik g'oyalari tushuntirilmoqda. Bu esa askarning Vatan haqida nafaqat yuragida, balki ongida ham chuqur

tushuncha shakllanishiga olib kelmoqda. Har bir askar o'zini “Men Vatan himoyasidaman” degan g'urur bilan el-yurt ishonchini oqlashga intilyapti. Askar ruhiy holati mustahkam bo'lishi uchun ma'naviy-ma'rifiy targ'ibot ishlari, tarixiy g'urur, milliy qahramonlarimiz jasorati asosida kuchli motivatsion muhit yaratilgan.

Afsuski, ba'zida yosh askarlar orasida tushkunlik, ruhiy bo'shliq uchraydi. Bu holatlarning sababi ko'pincha armiyaga tayyorgarlik jarayonining faqat nazariy emas, balki amaliy jihatdan yetarli darajada olib borilmasligida bo'lmoqda. Shu bois muddatli xizmatga qabul qilishdan avval psixologik tayyorgarlik kurslarini joriy etish, harbiy hayotning ilk oyida moslashuv darslarini tashkil etish kerak. Bu orqali yoshlarga harbiy xizmat fojia emas, balki o'z ustida ishlash, hayotda o'z o'rnini topish uchun noyob imkoniyat ekani anglatilishi lozim. Shu jihatdan qaraganda, harbiy xizmat barkamol avlodni shakllantirishda ta'lim tizimi bilan uzviy bog'liq bo'lgan muhim ijtimoiy institutdir. Bu institut yoshlarni mas'uliyatli, kuchli iroda sohibiga aylantiradi.

Zero Vatanni himoya qilish – o'ziga ishongan, irodasi kuchli yoshlarning qo'lidan keladigan buyuk va sharaflı mas'uliyat. Har bir askarning ortida xalq umidi, onasining nigohi, otasining orzusi turadi. Aynan mana shu his unga har qanday mashaqqatni yengib o'tishda kuch va matonat bag'ishlaydi.

Zilola AZIZOVA,
Toshkent davlat agrar universiteti
o'qituvchisi

Gazetxon minbari

KORRUPSIYA VA MILLAT

O'zbekistonda ijtimoiy-psixologik va huquqiy muammo sifatida

Korrupsiya har qanday jamiyat uchun ichki yemiruvchi kuch bo'lib uni faqat qonun doirasidagi chora-tadbirlar emas, balki xalqning ijtimoiy ongidagi o'zgarishlar orqali yengish mumkin. O'zbekiston jamiyati ham bu illatga qarshi uzoq yillardan buyon kurash olib bormoqda. Biroq ushbu muammo ildizlari faqat davlat boshqaruvi darajasida emas, balki kundalik hayotimizda, odamlar orasidagi munosabatlarda, ijtimoiy qadriyatlarda aks etgan. Korrupsiya – bu faqat pora berish yoki olish emas, balki adolatga, teng imkoniyatlarga, qonun ustuvorligiga bo'lgan ishonchning yemirilishi.

O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar bilan birga korrupsiyaga qarshi kurash ham ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilandi. Dastlabki yillarda bu kurash ko'proq deklarativ xarakterga ega bo'lgan bo'lsa, bugungi kunda u tizimli shaklga kirmoqda. Ayniqsa, oxirgi besh yil ichida davlat rahbariyati tashabbusi bilan korrupsiyaga qarshi kurashish masalasi davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Biroq bu jarayon qanchalik faol bo'lmasin, uni xalqning ishtirokisiz, uning ichki qarshilgisiz va fuqarolik pozitsiyasiz yengish mushkul.

O'zbekiston Respublikasi hududlarida korrupsiyaning ko'rinishlari va xalq hayotiga ta'siri turlicha namoyon bo'ladi. Masalan, yirik shaharlar – Toshkent, Samarqand, Farg'ona kabi hududlarda korrupsiya ko'proq biznes yuritish, qurilish va tender sohalarida kuzatiladi. Ayniqsa, yer ajratish, mulkni rasmiylashtirish yoki litsenziya olishda qo'shimcha mablag' talab qilish holatlari aholini charchatgan. Bu jarayonlarda “tanish-bilish” orqali masalani

hal qilish odatiy holga aylangan. Aholi ko'p hollarda bu kabi muammolarga qarshi chiqmaydi, balki ularga ko'nikib qolgan. Ko'pchilik fuqarolar: “Shu yo'l bilan tezroq hal bo'ladi”, degan qarashni ilgari suradi. Bu esa korrupsiyaga qarshi kurashni yanada qiyinlashtiradi.

Qishloq joylarida esa korrupsiya boshqa shakllarda uchraydi. Misol uchun, ijtimoiy yordam ajratishda, muhtoj oilalarni ro'yxatga kiritishda yoki ishga joylashtirishda ayrim holatlarda mahalliy vakillar shaxsiy manfaatni ko'zlagan. Ko'p hollarda oddiy odam o'z haq-huquqini bilmagani yoki qonunga ishonchining pastligi sababli o'z noroziligini ochiq bildiradi olmaydi. Bunday holatlarda odamlar jim turadi, chidashadi va bu jimlik korrupsiyaning chuqurlashishiga sabab bo'ladi.

Korrupsiyaning eng xavfli jihatlaridan biri shundaki, u jamiyatda ishonch muhitini yemiradi. Agar fuqarolar davlat idoralariga ishonmasa, qonunga emas, tanish-bilishga tayanadigan bo'lsa, bu huquqiy ongning inqiroziga olib keladi. Odamlar qonun

ustuvorligiga emas, norasmiy yo'llarga ishonishni boshlaydi.

Bu holat, ayniqsa yosh avlod uchun xavflidir, chunki ular katta avlod “Shunday bo'lgan, hozir ham shunday, ertaga ham shunday bo'ladi”, degan qarashni meros qilib oladi. Bu esa jamiyatni yangilanishdan, islohotlardan chetda qoldiradi.

Korrupsiyaga qarshi kurashda davlat tomonidan olib borilayotgan chora-tadbirlarni inkor etib bo'lmaydi. Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligining tashkil etilishi, ochiq byudjet portallarining faoliyati, davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi bularning barchasi muhim bosqichdir. Ammo bu chora-tadbirlar aholining ishtirokisiz samarali bo'la olmaydi. Chunki har bir qonunni hayotga tatbiq etuvchi ham, undan foyda ko'ruvchi ham oddiy fuqarodir.

Korrupsiyaga qarshi kurashish nafaqat jinoyatchilikni kamaytirish, balki jamiyatda ijtimoiy adolatni qaror toptirishdir. Adolat mavjud bo'lgan jamiyatda odamlar teng imkoniyatlarga ega bo'ladi, o'z salohiyatini to'liq namoyon eta oladi. Adolatli jamiyatda esa korrupsiyaga joy bo'lmaydi. Shu sababli korrupsiyaga qarshi kurashish – bu faqat bir tashkilotning emas, balki butun jamiyatning, har bir fuqaroning mas'uliyatli pozitsiyasiga tayanadigan umumxalq harakati.

Yoshlarning bu jarayondagi roli alohida ahamiyatga ega. Bugungi yosh avlod ochiq axborot maydonida, ijtimoiy tarmoqlar orqali voqealarga tezkor baho bera oladigan, o'z pozitsiyasini bildiradi oladigan kuchga aylangan. Ularning ijtimoiy faolligi, jurnalistika va blogosfera orqali qonunbuzarliklarni fosh qilishi, korrupsion

holatlarni ko'tarib chiqishi jamiyatdagi ochiqlik muhitini kuchaytirmoqda. Bu esa davlat va xalq o'rtasidagi masofani qisqartiradi, muammolarni tezroq yechishga xizmat qiladi.

Korrupsiyaga qarshi kurashish jarayonida xalqning huquqiy savodxonligini oshirish muhim o'rin tutadi. Odamlar o'z huquqlarini bilmasa, ularni himoya qila olmaydi. Shu sababli huquqiy targ'ibot ishlari, maktab va oliygoh dasturlariga korrupsiyaga qarshi madaniyatni singdirish, mahallalarda trening va davra suhbatlari o'tkazish zarur. Qonun faqat kitobda emas, hayotda ishlashi uchun odamlar uning mohiyatini tushunishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, korrupsiya nafaqat iqtisodiy yo'qotish, balki ma'naviy inqirozdir. U jamiyatning sog'lom rivojlanishiga to'sqinlik qiladi, ishonchni yemiradi va imkoniyatlarni adolatsiz taqsimlaydi. O'zbekiston Respublikasi bugun bu illatga qarshi kurashishda muhim bosqichga kirgan. Davlat siyosatidagi ochiqlik, raqamlashtirish, qonunchilikdagi islohotlar ijobiy natija bermoqda. Ammo bu jarayonning eng muhim ishtirokchisi – bu xalqning o'zi. Har bir fuqaro o'zining halollikdagi pozitsiyasini mustahkam tutsa, hech bir tizimda korrupsiyaga joy qolmaydi. Shunday ekan, korrupsiyasiz jamiyat sari harakat qilish faqat hukumatning emas, balki bizning ham burchimizdir.

Podpolkovnik G'. SABIROV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
katta o'qituvchisi

Qahramonlar nomi barhayot

MARDLAR LANGU YASHAYDI

(ballada)

Mazkur asar 2000-yilda Surxondaryo viloyatining tog'li hududlarida xalqaro terrorchilarga qarshi janglarda 21 yoshida qahramonlarcha halok bo'lgan farg'onalik serjant Xolboyev Xayriddin Shodiboyevichning jasorati hamda yorqin xotirasiga bag'ishlanadi.

(muallif)

I lavha

Gulsinbibining tushi yoxud tahlika

Farg'ona viloyatining So'x tumanida joylashgan so'lim Lenburg qishlog'idagi Xolboyevlarning sarishta hovlisi. 2000-yil. 16-sentabr. Subhidam.

Oltin kuz atrofni muzayyan qilgan,
Bog'larda to'kinlik, baraka zohir.
Biroq Onaizor qalbini tilgan,
Noxush tush ko'ngilga soldi xavotir...

Gulsinbibi zinhor bunday qorong'i,
Hamda mudhish tushni ko'rgan emasdi,
Tushmidi, o'ngmidi, bilolmasdi U,
Uyg'onib ham o'ziga kela olmasdi...

Tavba, tavba, deydi, tutib yoqasin,
Lablari pichirlar, sochlari to'zg'in...
Balo-qazolardan o'zi saqlasin...
Osmonni to'ldirmish bir gala quzg'un...

Quzg'unlar tim qora, tumshuqlari qon,
Panjalari ulkan changak misoli...
Qichqirsa, bosarmish atrofni fig'on...
Go'yo ular yer-u ko'kning zavoli...

U dahshat ichida cho'chib uyg'ondi,
Tashqariga chiqsa – ufq qontalash...
Kalima keltirib, suv ichdi, qondi...
Lekin yuragiga tushdi bir otash...

Gulsinbibi xomush ko'ngli alag'da,
O'yladi, ehtimol Otam betobdir.
Odatiga ko'ra, bundayin chog'da,
Oppoq supra yozib, qoradi xamir...

Otamni sog'indim, ular ham ilhaq,
Kutib o'tirgandir erka qizini.
Mayli, ulguraman hali-ku barvaqt,
Sog'indim otamning hikmat so'zini...

Shu o'yda tandirga o't qalar shitob,
Gurullab birpasda tandir oqardi.
Lekin noxush tushga topolmas javob,
Hamon xavotiri bag'rin chaqardi...

...Mana, U qadrdon ota uyida,
Ketmasboy boboning ko'ngli xotirjam,
Tegrasida biyron nabiralari,
Ularga tikilib, bobo ham bardam...

Duo qilar ekan, har bir dilbandin,
Gulsinga yuzlandi va berdi savol:
– Qalay, xizmatlari bizning serjantning,
Ta'tilga kelgaydir, ehtimol?..

– Oo, qaniydi, Ota kelsa ta'tilga,
Xursand qilar edi biz hammamizni,
Axir unashtirib qo'ydik yaqinda –
Kelin qilyapmiz – Ziyoda qizni...

Koshki, tezroq qaytsa, ona yurtiga,
Vodiyda ham harbiy qismlar ko'p-ku,
Bilmadim... kechagi yozgan xatida...
Maxsus xizmatdaman... razvedka debdi...

Otaxon jilmaydi, kulimsiradi,
Yodini uyg'otar huv xotiralar...
Axir razvedkani yaxshi biladi,
Kurskdan qon kechgan Berlinga qadar...

– Ona yurt deysanmi?! Nima, seningcha,
Begona yurtmidir Boysun tog'lari?
Axir Surxondaryo – yurtga chegara,
Uni qo'riqlaydi elning mardlari...

Biz urushda olis yurtlarni hatto,
O'z yurtim, o'z uyim, deya bilganmiz,
Aslida Vatandir – insonga tanho,
Shu qishloq, shu el, deb jangga kirganmiz...

Agar bosganida fashist olchoqlar,
Olganida edi butun dunyoni,
Kuyib kul bo'lardi bizning qishloqlar,
Qabohat yengardi nurni ziyoni...

Madomiki, shunday urushda askar,
Hamisha erkni deb jangga kiradi,
Qaydagi bo'lmasin, shaksiz muqarrar,
Ona yurt, elni deb jangga kiradi...

Dushmanga ro'baro' bo'lgan chog'ida,
Ko'z oldida turar uning Onasi,
Mardligi jo'shadi qalb ardog'ida,
Bo'y cho'zar farzandi – jigarporasi...

Eh, nimasini aytay, shunday shaxt bilan
Ne-ne mard yigitlar topdilar zavol...
Quroldosh do'stlarim har kun eslayman,
Ularning qoniga kelgan baxt-iqbol...

Bobo shunday derkan qo'li qaltirar,
Barmoqlar titraydi peshonasida,
Ko'ksidagi qator orden yaltirar,
Fikri chalg'ir xayol ostonasida...

Birdan nabirasin esga olar U,
Chehrasi yorishar jilmayib qo'yar.
Tark etar ko'nglini ozorli tuyg'u,
Gulsin piyolaga tag'in choy quyay...

...Xayriddin, Xayriddin, qalbi naq olov
Yerga ursang, ko'kka qarab sapchiydi,
Bolalik chog'idan bobosin birrov,
Ko'rib o'tsagina, ko'ngli tinchiydi...

Bag'riga olarkan sho'x nabirasin,
Ketmasboy bobo ham tuyardi faxr,
Taqib olar orden-medal hammasin,
Xayriddin tikilar ularga bir-bir...

Qarang, havas qilsa, yetkazar Egam,
Nabira bosdi-ku bobo izini.
Xizmatni tugatib uyga qaytgach ham,
Harbiy libosga mos ko'rdi o'zini...

Mana, bugun serjant o'ktam va norg'ul,
Sarhadni qo'riqlar Surxon tarafda...
"Xayriddin – bir bizmas, millatga o'g'il,
Ona yurt sha'nini burkar sharafga..."

Ketmasboy boboning yorishar yuzi,
Ko'ksiga nafasmas faxr to'planar:
"Oqil farzandlar-da, insonning izi,
Shular bor, ota-yu bobo eslanar..."

II lavha

Askar o'ylari

2000-yil. 16-sentabr tongi.
Surxondaryo viloyati... Sariosiyo tog'lari.
Harbiy qarorgoh.

Kecha tuni bilan Xayriddin bedor,
Olis yulduzlarga boqdi tikilib.
Xayolidan o'tdi takror va takror,
So'nggi uchrashuvi kinoday bo'lib...

Ziyoda... o'shanda hayajon bilan,
Qo'llariga nafis ro'molcha tutdi,
Harir pushtii rangli gullar ichidan,
Yigit ko'zi kashta bitikka tushdi...

Qirmizi ipak-la mehrini qo'shib,
Chevar qiz yaratmish jannatiy chaman.
Har gulga misoli pechakdek eshib,
Yozibdi: "Azizim, sizni kutaman..."

"Kutaman..." – naqadar shirin kalom bu,
Bunchalar nurli so'z, qaynoq dil izhor
Birgina so'z ichra bir olam tuyg'u,
Dunyocha muhabbat ifodasi bor...

Xayriddin xo'rsinar, ko'zlari yonar,
Kelgusi hayotin qilib tasavvur.
Hammadan Onasi ko'proq quvonar...
Kelin choy uzatsa, qiladi huzur...

Eh, Ona, Onajon, Sizni qiynadim,
Doim ham pandlarga osmadim quloq.
Lekin hammasini bugun angladim,
Sizdek mehrbonim yo'q ekan mutlaq...

Nogoh yonidagi quroldosh do'sti
Oybek uyg'onadi neder g'udranib,
So'ngra Xayriddinning xayolin kesib,
Deydi: uxlasang-chi, uyquga qonib...

Buncha Majnunlikni olma bo'yiningga,
"Oq o'rar" o'tibdi, to'y ham bo'ladi.
Laylingni olmaday solib qo'yiningga,
Gulsin ayamning ham ko'ngli to'ladi...

Agar Otabekdek oshiqlicingni
Bilsam, yengillatib onang tashvishin,
Tog'dek ko'tarardim do'stim ko'nglingni
Topib Marg'ilonning eng zo'r Kumushin...

Marg'ilon qizlari bag'oyat go'zal,
Bejiz Otabek bo'lmas xaridor.
Kumush deganlari oltindan afzal,
Latofat, malohat, ibosi bisyor...

Shunday deb Oybek ham mayin jilmayar,
Yodga tushar latif gul Marg'iloni,
Axir o'zida ham ayni shu gaplar,
Kelin izlayapti jon Onajoni...

Eh, juda zo'r bo'lar vodiy to'ylari,
Dasturxon haqida aytish shart emas.
O'yin-u askiya, qo'shiq-kuylari,
Toki tong otguncha, bir lahza tinmas...

Xayriddin do'stining tutib yelkasini,
Deydi to'yimda sen kuyovjo'rasan.
Davraga chiqib so'z aytasan tag'in,
"Andijon polka"ga o'ynab berasan!

Oybek rozi bo'lib boshin irg'aydi:
"Do'stimning tilagi – boshim uzra toj,
Lekin akang anjanchani bilmaydi,
O'ynasam chaldirgin faqat Dilxiroj..."

Xayriddin qo'lini qo'yib ko'ksiga,
Der: Senga menimcha, bitta kuy kamov...
So'ngra "besh tashlaydi" aziz do'stiga,
"To'ygacha omon bo'l, askar – Hamdamov!"

...Bugun ular askar... chorlagan Vatan,
Yigitlik burchiga qilgan qasamyod,
Yurt tinchligin saqlash har yigitga sha'n,
Armiya – qo'rg'on bor, el-u yurt obod...

...Ikki do'st quroldosh ikki hamnafas,
O'rtasida davom etar muloqot...
Lekin ular bilmas, ming afsus bilmas,
Ne qismat yozganin ushbu tong hayot...

III lavha

Terrorchilar hujumi... Tengsiz jang

Sirena vahima bilan jaranglab,
Bir lahza ichida qo'pdi qiyomat...
Tezkor safarbarlik holatin anglab,
Qarorgoh qo'zg'aldi, qo'lda avtomat.

Ayting bu shunqorlar qachon ulgurdi,
Aql bovar qilmas, har biri – chaqin,
Xayriddin va Oybek o'qdek yugurdi,
To'ldirib vzvodda do'stlarning safin...

Sharq tomon – qarorgoh ortida qishloq,
Chap tarafda – guvlab oqar edi soy.
Demak, ma'qul bo'lar tog' tomon yurmoq,
Toshlar orqasida dushman hoynahoy...

Taxmin to'g'ri ekan... bir to'da g'addor,
Boshiga ro'dapo salla o'ragan.
Hayqirib o'q uzar qashqirdek makkor,
Tog'u tosh, dov-daraxt orti – panadan.

Ular kim? Ne istar, nedir muddao?
Mustaqil, hur, ozod davlat sarhadin
Buzmoqqa kim bermish ularga fatvo,
Kimning maqsadidir bu qonli qirg'in?!

Terror, terror... o'sha chirkin puch g'oya,
Qo'rquv, dahshat solib hukmron bo'lmoq.
Qaysi yurt gullasa boshida soya,
Qora bulut kabi yo'lini to'smoq...

Ularning maqsadi – bo'lmasa tinchlik,
Hurlikka dunyoda o'rin bo'lmasa,
Ustuvor bo'lsa-yu, zolimlik, zo'rlik,
Qora kuch istagan xalqni xo'rlasa...

Tag'in ulug' dinni qilgancha niqob,
Jaholat, bid'atni aylaydi targ'ib,
Chirkin g'oyalarga ergashib gumroh
Qancha yigit ketdi juvonmarg bo'lib...

Yana bir maqsadi giyohvandlikka
Munosib sharoit, yo'lak ochishdir,
Buzg'unchi yurtlardan kelgan boylikka
Nafsiga qul bo'lib, yurtni sotishdir.

Ularda na din bor, na iymon, tavfiq,
Bari – qabohatga, shaytonga malay,
Hayotiga mazmun – “narkotrafik”,
Harom luqma yutar, hech hazar qilmay...

Aslida bular bir qo'g'irchoq, laycha,
Ummon ortidadir makkor korfarmon.
Razillar to'dasi ishni qilguncha
Itga suyak tashlab turar begumon...

Dunyoda neki bor, mojaro urush
Ularning dasturi bilan bo'lgaydir.
Maqsadi ming turli qurolin sotish
Qirg'inbarot bo'lsa, ko'ngli to'lgaydir...

Mana, bizning Vatan, jannatmakon yurt,
El ozod, taraqqiy topar tobora,
O'zbek diyorida baraka va qut,
G'animlar ko'nglini qiladi pora...

Oz emas, ko'p emas, yuz o'ttiz, rosa,
Millat-u elatga oshiyon bu yurt.
Hammasi qon-qardosh, qilib murosa
Bir tan-u bir jondek yashar bag'ribut...

Koshki, deydi, raxna solsak bu elga,
Tariqdek tarqalib ketsa, batamom,
Qaram bo'lib qolsa, biz bo'lsak – ega,
Tarixlardan o'chsa, O'zbek degan nom...

Ana shunday razil, makkor o'y deya,
Qurol-yarog' tutib kelmoqda g'anim...
Lekin sarhadlarda qo'rg'on – Armiya
Borligin faromush qilmoqda g'anim...

Bundagi har askar, har bir mard o'g'lon,
O'zbekning shonini saqlar qonida,
Ularning har biri – bir Sohibqiron,
Temur, Jaloliddin, Bobur yonida...

Kim agar bu yurtga tig' bilan kelsa,
O'shal tig' o'z boshin kesgandir azal.
Agar moziylardan xabari bo'lsa:
G'anim bilar – bunda topishin ajal...

...Jang qizg'in ketardi, otishma tinmay,
Tog'dagi butalar yona boshladi.
Gohida ko'rinib, gohi ko'rinmay,
Dushman tog'dan pastga ena boshladi...

Biroq endi uni yengmoq ko'p mushkul,
Hiylakor murtadlar topibdi chora.
Bosqinchilar ortda, oldinda nuqul,
Qishloqning tinch ahli kelar bechora...

Yosh-qari, bolalar, kampirlar talay,
Jonli devor bo'lib, sudralar yig'lab...
Askarlar hang-u mang, bir o'q otolmay,
Dushman-chi, o'q uzar ortda panalab...

Shunda Xayriddinning keldi o'yiga,
Chap tomonda, ya'ni soyga yaqinroq,
Qalin na'mataklar sohil bo'yida
G'uj bo'lib o'sgandi. Ko'zdan panaroq.

U Oybek do'stiga qildi ishora:
Men soyga tushaman xavf juda katta,
Qishloq ahli meni payqasa zora,
Yugurib o'tishsa sohil tarafga.

Anavi to'rt “it”ni o'zim olaman,
Qolganin qorasi ko'ringan zamon,
Sidirg'a o'q uzib avtomat bilan
Sen o'zing biryola qilasan gumdon...

Muhimi, bolalar va ayollarga
O'q tegib, biror jon bo'lmasin nobud.
Agar ulgurishsa, hammasin birga
Boshlab kelgaydirman... hushyor bo'lib kut...

Shunday deb mard o'g'lon do'stini quchdi,
Oybek karaxt edi, vahima o'yda.
Xayriddin jilmaydi, labidan uchdi:
“Do'stim, dilxirojga o'ynaysan to'yda...”

Keyin jadal pastga ketdi panalab,
Qo'lida tutgancha qurol dastini,
Oybek bilmas edi, bilmasdi, yo Rab,
So'nggi bor ko'rganin do'st chehrasini...

Nogoh dushman taraf chiqdi avjiga,
Avtomat tarillab yog'dirdi balo...
Qancha askarlarning guldek joniga
Qo'rg'oshin bir zumda bitdi intiho...

Shunda qjib holat yuz berdi birdan,
Dushman safi siyrak tortdi, buzildi,
Xayriddin panalab borgan hu yerdan,
To'xtovsiz o'qlarning safi tizildi...

Aniq chiqdi serjant o'ylagan reja,
Qishloq ahli birdan tarqalib qochdi,
Ayrımlari buta, ba'zisi esa
O'zini muzdek suv bag'riga otdi...

Dovdirab qolgandi bosqinchi mal'un,
Olddagi ihotaga tirik devorsiz.
Qochib ketganlarni otmoqlik uchun,
Yon-atrofga boqmoq edi ilosiz...

Xullas, shunday qaltis, tang bir holatda
Hujumga tashlandi askarlar dangal,
Dushman galasini solib dahshatga,
Yer tishlatib jangni ayladilar hal...

Muhimi, omondir qishloqning eli,
Ikki-uch qariya olgan jarohat.
Oybekning negadir bezovta ko'ngli
Hammadan so'roqlar, do'stin betoqat...

Shunda u olisdan ko'zga tashlandi,
Jajji bir bolaning qo'lidin tutib...
Oybekning ko'zlari nogoh yoshlandi...
Do'sti tomon chopdi o'zni unutib...

U yetib bormasdan yiqildi serjant,
Ko'ksidan qon oqar edi tinimsiz...
Bolaga – “Bora qol, – deya jilmayar...
– Buyog'iga yetib olarsan mensiz...”

Oybek yuguradi, chopadi tinmay,
Shuncha yugursa-da, yetib bo'lmaydi...
Hech narsa ko'rinmas, yigit paydar-pay,
Bir so'zni takrorlar: “Do'stim o'lmaydi...

Do'stim. Qadrdonim o'lmasligi shart!
Uningsiz Men qanday uyga boraman...
So'z berdim: to'yingga bormagan – nomard.
Men o'zim... men o'zim kuyovjo'raman...

...Yetib keldi... oldi boshini qo'lga,
Ohista oyog'in uzatdi askar...
Oybek esa boqar javdirab yo'lga,
Koshki yetib kelsa biror sanitar...

Lekin qattol ekan... hayot, talx qismat...
Xayriddin so'nggi bor ochdi-yu ko'zin...
Do'stiga jilmayib kuldi-da, faqat...
Dedi: “Ziyodaga tushuntir o'zing...”

Ukam Shamsiddinga tayinlab aytgin,
Qallig'imga o'zi bo'lsin ko'z-quloq...
Men o'zim istardim...istardim lekin...
Ko'rib turibsan-ku... ahvolim chatoq...”

U so'nggi bor yana mayin jilmaydi,
So'radi: – Qochganlar chiqdimi omon?
Demak, endi o'lsam, alam qilmaydi,
Qutqargan bolamda – hayotim davom...

Ohista ko'z yumdi... jips kaftlarida
Ro'molcha qizarib ko'rindi birdan.
Oybek kashtali gul chekkalarida
O'qidi: “Azizim, Sizni kutaman...”

Muhiddin OMON

“Kutaman”, – bu so'zni Xayriddin har kun,
Takrorlab tinmasdi bir lahza, bir on.
“Endi bu munavvar kalom kim uchun?!”
Oybek o'rtanardi, bo'lib bag'riqon...

O'tirgan joyida bedarmon holsiz...
Bir narsa qars etib yelkasin egdi...
Bildiki qay g'anım tirik, g'alamis,
Saqlagan so'nggi o'q Oybekka tegdi...

...Keyin nima bo'ldi... yo'qdir esida...
Tim qora, zim-ziyo bo'ldi-ku osmon...
Qachon ko'zin ochdi, keldi o'ziga:
Buni ham bilmasdi, anglolmas hamon...

Lekin yorug' edi yotgan xonasi,
Oppoq choyshab uzra nur sochar Quyosh...
Xotirda tiklandi, hujum lavhasi,
Do'stini esladi... ko'zi jiqqa yosh...

Sal o'tib, hamshira keldi yoniga,
Aytdeki, safdoshlar bir-bir yo'qlabdi...
Har holda o'q tahdid qilmay joniga
Shifokorlar vaqtida olib tashlabdi...

Baribir, og'irdir ahvoli hamon,
Uni gospitalga yotqizish lozim...
Shul sababdan olib uni Marg'ilon
Tarafga yo'l oldi uch-to'rt mulozim...

IV lavha Mardlar mangu yashaydi

Jangdan so'nggi holat tasvirdan xoli,
Men buni ta'riflay olmayman shaksiz.
Baxtli edi omon qolgan aholi,
Armiyadan rozi edilar cheksiz...

Ammo askarlarning safida xato:
Yigirmadan ortiq navqiron o'g'lon
Ona yurti uchun jon qilib fido,
Tinchlik, hurlik uchun bo'lgandi qurbon...

Qishloq ahli, yosh-u qari hamjihat,
Yig'ilib kelishdi qarorgoh sari.
Deyishdi, mardlarning umri barhayot,
Qurbon bo'lganlarning – Qahramon bari...

Mardonavor qo'shin yana saflandi,
Mardlik, jasoratni aylab mujassam.
Vatan posbonlari sha'n taqdirlandi
Oliy Bosh Qo'mondon farmoni bilan.

Ular orasida so'xlik Xayriddin,
Navqiron serjantning nomi bor edi.
Gulsin aya oldi o'g'lin medalin,
Ko'zda yosh-u, qalbdagi iftixor edi...

“Jasorat” degan so'z mardlik ekan chin,
Jasorat – fazilat erur barqaror,
Bu so'zda Temurbek, Bobur qilichin,
Manguberdilarning o'lmas ruhi bor.

Gulsinbibi garchi bir Ona kabi,
Farzandning dog'ida o'rlandi, yondi,
Biroq ravo bo'ldi uning matlabi,
Mardlar barhayotdir – deya ishondi...

Negaki, farzandi ona Vatan deb,
Shirin jonini ham ayladi qurbon.
Holbuki, Onasi to'yin ko'ray deb,
Sarpolar taxlovdi, orzusi – osmon...

“Nahot, sarob bo'ldi ezgu niyati,
Nahot, Ona baxti endi kulmaydi?!
Yo'q, aslo! Shahidlar abadiyati,
Mangu qolar, O'g'li zinhor o'lmaydi...”

Taskindir Onaga shu kabi o'yalar,
Yurakdagi anduh topadi barham:
Lablari titraydi, sekin shivirlar:
“Bergan oq sutimga roziman, bolam!
Bergan oq sutimga roziman, bolam!”

V lavha Xotima

Mana, azizlarim, bitdi nihoyat
Mahzun bir dostonning mo'jaz nusxasi.
Lekin bu yozganim – qisqadir g'oyat,
Ulug' dostonlarning muqaddimasi...

So'zimning so'ngida Siz uchun albat
Bayon etmog'im shart, Ziyoda haqda...
U qayerda hozir, ne bo'ldi qismat...
Ne o'y-xayol bilan U yashamoqda...

Yaqinda men bo'ldim dilovar So'xda,
Xayriddin yashagan qishloqda bo'ldim.
Do'st-u tanishlardan so'rdim U haqda,
Yaxshi gaplar tinglab, sevinchga to'ldim.

Ziyoda orzusini qilib ijobat,
Hamshira bo'libdi... el xizmatida.
Farz debdi akamdan menga vasiyat,
Shamsiddin olibdi o'z nikohiga...

Hozir ular baxtli, tinch-totuv yashab,
Uch farzand to'l'dirmish oila bag'rin,
Meni mamnun qildi, shod qildi, ajab,
To'ng'ich o'g'illarini ismi Xayriddin...

Gulsin aya ancha tutgan o'zini
Bag'riga bosadi sho'x nabirasini
Mehr-la silarkan qosh-u ko'zini
Deydi: yurtimizda urush bo'lmasin!

Men mehmon bo'lgan kun qishloq maktabi
Har kungidan fayzli ko'rkam tuyuldi.
O'sha kun Hukumat farmoni bilan
Bunda Xayriddinga byust qo'yildi...

Hamma yig'ilganlar yod etdi maqtab,
Alqab so'zladilar Xayriddin haqda,
Uning nomidadir endi bu maktab,
Demak, Xayriddin bor... U yashamoqda!

Zero yana kunlar quvib yillarni
Yozilar u haqda necha bir doston,
Dunyoga ko'rk bo'lib porlayveradi,
Mardlarning Vatani –
HUR O'ZBEKISTON!!!

**Toshkent shahri,
2025-yil, 8–25-may**

Keling, kitob o'qiymiz!

Ko'ngil nimadan to'ladi

yoqlarga quchog'ini ochib yugurib
kelayotgan qizning ko'zlariga boqib, jim
termilayotgan oshiq sevgan
yorini xayollarida ham
bag'riga bosishga iymanishi
juda ham go'zal tasvirlangan.

Yana bir she'rida:

*Donsiz ketayotgan
Chumoli maqtanchoq bo'ladi.*

*"Yer sharini yumalatib
ketyapman" deb o'ylaydi u.*

Yoshim ulg'ayishi
bilan bog'liqmi, bilmadim,
oxirgi paytlar mana
shunday kichik, lekin
yuki og'ir savoli bor
she'rlar yoqib boryapti.
Shoir og'am ijodida esa
bunaqa zalvarli she'rlar
anchagina topiladi.
Insonlar orasida ham
dardsizlarning ovozi

balandroq keladi. Dunyoni ushlab
turgandek qichqirib, so'zlarini
o'tkazmoqchi bo'layotganlar talaygina.
O'zlariga qo'yib berishsa-ku,
ko'rpsidan boshini ham chiqarolmaydi.

Shoir aytganidek: "Yer sharini
yumalatib ketyapman", deb o'ylashadi
xolos.

*Ko'zlarimda
Visoldan
Umid tug'saydi...*

*Ammo,
Qachon ko'zi yoriydi
Bu og'iroyoq
Sog'inchning?*

Yana o'sha kichik, lekin zalvarli
she'rlar. Sog'inchning ko'zi yorishi
go'zal tashbeh. Shu so'zda butun boshli
oshiqlarning diydor topishi-yu, ayriliq
azobida chekayotgan zahmatlarini nazarda
tutgan shoir.

*Tun sening sochingda yashirinadi,
Tong kelib qo'nadi mening boshimga.*

Bu she'r esa xuddi o'sha oshiq
yigitning ma'shuqasi yo'llariga
termilgan tamlar bedor o'tgani va bu
sog'inch iskanjasida oshiqning sochlari
oqarib ketgani ifodalangan. Go'zal lirik
she'rlar jon-u dilim. Shunaqa mag'zi
to'q she'rlarni uchratib qolsam, boladay
quvonib ketaman. Kitobni o'qir ekanman,
o'sha oshiq o'rninga o'z zimni qo'yib,
xonaning u burchagidan bu burchagiga
yurgancha, kitob sahifalarini varaqlayman.

*Men uzun-uzun maktublar
yozaman madhingga.
O'qiysan –
Ularning so'zlari narvon bo'lar,
Sen chiqib kelasani Arshi a'loga.
So'ngra nazaringga ilmayсан,
Hattoki
Meni.*

Muhabbat go'zal tuyg'u, she'r esa
uning bo'g'zidan otilib chiqqan na'radir.
Shoir og'am buni judayam yaxshi
anglagan. Bu ijtimoiylashib ketayotgan
zamonda yuragini bunaqa sof saqlab qolish
esa faqatgina chinakan insonga xosdir.

*"Tirnog'imga ham arzimaysan",
pisanda qiladi u.*

*– Hurliqomiding? –
deyman mensimay.
So'ngra ketaman o'z yo'limga.
Qo'shiqlar aytaman isbotlaganday*

*xursandligimni.
Lekin tunlar xayolim qoqib
kirib kelaverar
tirnoqlari
tillodan
bir qiz.*

"Ohh", deymen, bu misralar qoshida
oshiqning o'jarligi-yu, mashuqning
dimog'dorligini, sevgining esa o'z so'zida
sabit qolishini, baribir oshiq yuragi
qayta-qayta chertib kelayotgan "tirnoqlari
tillodan qiz"ning qoshida, muhabbatning
qoshida so'zsiz qolishini ifodalagan bu
so'zlar haqdir.

Shoir og'am muhabbatning ulug'
tuyg'u ekani o'qirmanning quloqlari
tagida nafis pichirlaydi.

Shoirning "Bahor" she'rida ham
boshqacha hayrat tuyaman.

*Qabrston yonida o'sgan Tok,
Do'mpaygan qabrlarni ko'rib,
O'yladi:*

– Bu toklarni qachon ochisharkin?

Uzum navdasining ko'zlari bilan
ko'rigan bu hayratlar meni hayron
qoldiraveradi, lol qoldiraveradi.

*O'zini baxtli sezardi tap-taqir sahro,
U ko'rman edi bilmasdi
olisdagi oydin buloqni.*

*O'zini baxtli sezardi oydin bir buloq.
U ham bilmas edi,
uzoqlarda
tap-taqir sahro mavjudligini.*

*Ariqdagi suvning ko'lmakka hasadi
keldi:*

*– Men yugurib yetolmayapman-ku,
Bu bo'lsa...
Ko'lmak "qilt" etmadi –
bemalol quchoqlab yotabardi
Osmonni Ko'lmak.*

Dala o'rtasida bir It xomush yotar...

*Xotin "it" deb qarg'adi
tashlab ketgan erini.
Bo'sag'a yorilmadi —
kirib ketsa It.
Lekin yerga og'ir botdi,
chunki og'ir edi
tuhmatning salmog'i.
Og'ir botayotgan edi bu qarg'ish
xuddi*

*"Sen bevafozan" degan
dunyodagi eng yomon so'z kabi
Itga.
Dala o'rtasida xomush yotgan It
qo'zg'aldi
va iziga qaytdi...
Boshi egik edi uning.*

Shoir og'amning she'rlari biri-biridan
ajoyib, tishingizga tegib qolmaydi.
Yuqorida sizga aytgan ko'ngilning
tushunib bo'lmas injiqliklariga malham
bo'ladi, bu she'rlar. Bu misralar
olislarda qolib ketgan bolaligingiz,
sho'xliklaringiz, muhabbatgizga lahza
bo'lsa ham yetaklab ketadi. Shunday
bitiklarni o'quvchilariga in'om qilgan
shoirga ham, kitobni tuhfa qilgan
insonga ham rahmat aytib, so'zimni shu
yerda yakunlayman.

Muhammadali G'AFFOROV,
"Vatanparvar"

Ko'nglim to'lib ketdi
deyishadi. Nimadan
to'lar ekan-a, shu ko'ngil?
Oshiqning muhabbatiga
o'xshash tuyg'u desa
ham bo'ladi, ammo
ko'ngil tez-tez to'lib,
bo'shab qolishi ham
hech gap emas. Oshiq
ma'shuqiga yetganida
bor dard-u armonlaridan
xalos bo'ladi. Ko'ngil
boshqa his-tuyg'ulardan
to'lganda-chi? Yozuvchilar
"To'lib ketdim, to'kila
olmayapman", deya
zorlanishganini ko'p
eshitganman. Qog'ozga
ko'ngilini to'kib, yengillashib
olishadi. Va, o'sha she'r
yoki hikoya ta'sirida
bir necha kun o'zlarini
baxtiyor his etib yurishlari
ham bor gap. Ammo
boshqa odamlar-chi,
ular ko'ngilini qanday
bo'shatishi mumkin,
bilmadim. Bilganim
Tangrim ijodkorlarni ijod
zavqi-yu shavqi bilan
siylab qo'ygan. Gohi to'lib,
gohi to'kilib ko'nglimizni
to'q qilib yuramiz. Ha,
aytgancha odamlar
uchun to'kilishning eng
yaxshi yo'li kitob bilan
oshno bo'lishdir.

To'kilish eng go'zal daqiqadir.
O'sha lahzalarda ijodkor to'lg'oqlar
ichida qiynalayotgan ona misol oy kuni
yaqin-u ko'zi yorimayotgan, farzandini
bag'riga bosguniga qadar chekayotgan
zahmatlariga o'xshash holatni boshidan
kechiradi. Ya'ni ko'ngilining tubidan
qog'ozga ko'chayotgan asarlarini qo'lga
olgunicha dunyoning bor dardini yutadi.
Unga to'kiladi. Bugun men sizlarga
ilinayotgan bu yoziqlar ham ana shunday
to'lg'oqlardan dunyoga kelgan, desam
mubolag'a bo'lmaydi.

Jurnalist do'stim Otabek Isroilov
bir quchoq kitob ko'tarib kelib qoldi. Bu
yigitning fazilatlarini haqida to'xtalmasam,
o'zimni o'zim kechirolmayman. Har
doim insonlarga ma'rifat ulashib
charchamaydigan, samimiy, oqko'ngil
yigit. Kitob javonimning qanchadir
qismini shu yigit sovg'a qilgan kitoblar
bilan to'ldirganman. Yomon kitob sovg'a
qilmasligini inobatga olgan holda, shu
insondan kitob olsam, qoldirmay o'qiymen.
Har kimning ham shunday do'stlari bo'lsin
ekan. Bu gal hadyalar orasida Ikrom
Iskandarning "Visol qushlari" nomli ko'k
muqovali kitobi ham bor edi. Bu kitobni
o'qishingiz kerak, degan talabdan keyin
mutolaaga bel bog'ladim.

SHOIR BILAN TANISHUV

*Ishqsiz odamlardan olis bir yoqda,
quyosh kabi anvar, musaffo, begard
qalbimning yurti bor va uni soxta
hislardan qo'riqlab yotguvchi bir Dard.*

*Bunda gullar bordir ko'ngilday nozik.
Xayol kabi uzun so'qmoqlarida
bir qiz yuguradi quchog'in yozib,
quchmoqqa...
Xayolim turar narida.*

Tillo topganday quvonib ketdim,
she'rni o'qib tugatgach, yangi nafas,
yangi his-hayajonlar bilan boshqa
shoirlardan o'zgacha ruhni tuydim.

"ISHQSIZ ODAMLARDAN OLIS BIR YOQDA"

O'zim o'zimni ham ijodkor o'laroq
qiynayotgan tuyg'ular yozilgan bu misra
darhol ko'ngil ko'zlarimni ochdi. O'sha
shoir aytgan olis yoqlarga jo'nab ketish
istagining xuruji tutib qoldiyov. Shoir
og'am o'sha olis yoqlarda o'z dunyosini
qurishga ham ulguragan. Garchand xayol
bo'lsa ham, o'sha manzili noaniq bo'lgan

Mulohaza

JOHILLIKNI YENGIB

bo'lmaydi(mi?)

Bu voqeani hech unuta olmayapman. Harakat qildim, ammo har gal nimadir qoralamoqchi bo'lganimda, ijtimoiy tarmoqlarni kuzatayotganimda, ularda yosh do'stlarimning yurtimizda, xorijdagi nufuzli ilm dargohlarida qo'lga kiritgan yutuqlaridan sevinganimda o'sha voqea xayolimga keladi.

Va Abdulhamid Cho'lponning "Binafsha"sidan mana bu misralarni eslayman:

*Binafsha, nimaga bir ozroq ochilmay,
Bir erkin kulmasdan uzilding?
Binafsha, nimaga hidlaring sochilmay,
Yerlarga egilding, cho'zilding?*

Yigirma birinchi asr. Internet hayotimizning ajralmas bir bo'lagiga aylandi. Kattadan kichikka qadar undan foydalanyapmiz. Istaklarimiz, izlanishlarimiz, qiziqishlarimiz bilan unga murojaat qilamiz. Sun'iy intellektning o'zi-ku, alohida katta mavzu.

Sizga aytmogchi bo'lganim, bu emas. Oldinlari savodsiz odamlar johil bo'ladi, deb bilar edim. Hayot eng yaxshi muallim. Uning saboqlari tengsizdir. Ko'rgan-kechirganlarimdan angladimki, johillikning belgilari ko'p ekan. Oliy ma'lumot olgan, bugun millionlab ota-onalarning orzusi bo'lgan nufuzli maktablarda ham shundaylarning uchrashi kishini xavotirga soladi. Johil bir dona bo'lsa ham ko'p, ayniqsa uning ortidan ergashadiganlar, unga ishonadiganlar bor ekan.

QANOTI QAYRILGAN QUSH

Gullola onasining telefonlariga birmuncha vaqt javob bermadi. Mazasi yo'q emish, degan xabar keldi. Ona bezovta bo'la boshladi. Qizi yaxshi xonadonga kelin bo'lib tushgan. Ancha yillar kutdirib, qiz farzandli bo'ldi. U ham o'n besh yoshga to'lib qoldi. Bir go'zal orzulari bor. Arg'amchidek sochlarini sollantirib, momosini yo'qlab kelsa, kampir dunyolarga sig'may quvonar, eng oldi maktabda o'qishini og'zidan bol tomib maqtangani maqtagan edi. Negadir keyingi paytlar kelmay qo'ydi. Kampir o'zi yo'qlab boray, desa

qizi taqiqlaydi: "Keling, deb chaqirsam kelasiz, vaqt topdim deguncha o'zim oldingizga boraman". Bundan yuragiga g'ulg'ula tushadi, ishqilib qizining oilasi tinch bo'lsin-da.

Kunlar o'tar, onaning ko'ngil g'ashligi tarqamas edi. Gullola uning yagona qizi, to'rt o'g'ildan keyin tug'ilgan sevimli farzand. Gul-u lola kabi yashnab yursin, deya shu ismni o'zi tanlagan. Onaning sabri tugadi. Hozir telefon qilaman, javob bermasa, yo'lga chiqaman, qo'shni tuman qochib ketgani yo'q, deb harakatga tushdi. Uning ko'nglini uqqandek qizi telefon qilib qoldi. Gullolaning ovozida allaqanday bezovtalik bor edi.

– Nima bo'ldi, uying tinchmi, ovozing o'zingnikiga o'xshamaydi?!
– Onaa... – shunday gap boshladi-yu, jimib qoldi.

– Gullola, bolam, tinchlikmi, meni qo'rqitma, nimalar bo'lyapti? Kasal deb eshitdim?

– Ona, meni kimdir orqamdan kuzatib yuribdi... Kechalari uxlo olmayman. Hozir ham orqamda turibdi...

Onaning tili kalimaga kelmay, qaltirab ketdi. Qizi yana nimalardir dedi. Qulog'iga kirmadi. Dir-dir titrab, jon holatda, "Ravshan!" deya o'g'lini chaqirdi. Xonasidan yugurib chiqqan o'g'liga qarab:

– Tezroq mashinangni o'ngla, singlingga bir gap bo'lgan, ko'rmasam bo'lmaydi, – dedi chap ko'ksini changallab.

Erkak chaqqonlik bilan onasiga dorilarini keltirdi.

– Bulardan keraklisini ichib oling, ungacha mashinamni qizdirib turaman.

Negadir yo'l yanayam uzayib ketgandek tuyuldi. Betoqat bo'la boshladi. Qudasinikiga kirib borganida qizi hayron kutib oldi. Qayerdandir nabirasi Gulnoza paydo bo'lib, bo'yniga osildi. Negadir ro'mol o'rab olibdi. E'tibor bermadi. Ko'zlari qizida edi. Nigohlari so'nik, yelkasi qisilgan, alanglab ortiga tez-tez qarab qo'yayotgan juvon Gullolaga o'xshamasdi.

Ko'zlari jiq yoshga to'lib, qudasiga termildi.

– Qizimga nima bo'ldi?

– Bilmadim, uch oylar bo'lyapti, orqamdan birov poylayapti, uyimizni kuzatyapti, deb vahima qiladi, – dedi qudasi pinagini ham buzmay, choy uzatar qadam ham jilmadi. Kampir nabirasidagi o'zgarishni allaqachon payqagan, savol berishdan o'zini zo'rg'a tiyib turardi. Qizning pala-partish kalta kesilgan sochlariga qarab ortiq chidab tura olmadi:

– Do'xtirlar nima dedi, do'xtirga ko'rinmadimi?

– O'zi xohlamayapti, dod-dod, bormayman, deydi. Jin tekkan odam shunaqa do'xtirdan qochadi, quda.

Ona qizining ahvoriga qarab, ezilib ketdi. Qudasiga yuzlanib dedi:

– Quda, Gullolani o'zim bilan olib ketib, do'xtirlarga qaratsam. Bunday yurishi yaxshi emas, qizi voyaga yetyapti.
– Ana, o'ziga ayting, istasa ketaversin, – dedi ayol allaqanday sovuqlik bilan. Qaynonaning gapirish ohangida Gullolaning bu yerdan ketmasligiga ishonch bor edi.

Ona qiziga qaradi.

– Yo'q-yo'q, shu yerda qolaman, – dedi Gullola shosha-pisha va ko'zlari alang-jalang bo'la boshladi. Qiziga ko'zi tushgach tinchlandi.

Ona hayron edi. U nimadir qo'rqinchli narsa yuz berganini his qildi. Ammo nima ekanini bilolmadi. Erkaklar og'ziga tolqon solgandek jim. Qiziga "Ketaylik", deb yalindi. Unamagach o'rnidan qo'zg'aldi. Qudalar sovuqqina xo'shlashdi. Darvozadan chiqayotganida Gulnoz yalindi:

– Momojon, bir kechagina qoling!

Kampir "Nima qilay?!" degandek o'g'liga qaradi.

– Yaxshisi o'zing biz bilan yur, – dedi tog'asi, – hozir ta'til, opalaring bilan Suvtusharga olib boraman.

Gulnozaning ko'zlari umid bilan bir yondi-yu, yana ma'yus tortdi:

– Menga ruxsat berishmaydi.

Tog'a mung'ayib turgan jiyaniga qarab chiday olmadi, ichkariga qaytib kirdi. Gullolaning qaynonasiga vaziyatni tushuntirgan edi, "Ana onasi, ana qizi, bilganini qilsin", degan g'alati gapni eshitdi.

– Mashinaga chiq, ruxsat berishdi, – dedi tog'asi Gulnozaga.

Qiz bir onasiga, bir tog'asiga qarab mashina eshigini ochdi. Shu payt Gullola jon vahmida qizining qo'lidan tortdi:

– Ketmaysan.

Ona hang-mang bo'lib qoldi. Gulnoza yig'ladi. Juvon qizining yig'laganini ko'rib, uni bag'riga bosdi. Mashina eshigini ochib, qizini o'tirg'izdi, hech so'z demay, o'zi ham uning yoniga o'tirib, bir nuqtaga tikilib qoldi. Ochiq darvozadan Gullolaning qaynonasi qilt etmay, ularni kuzatib turardi. Mashina o'rnidan og'ir qo'zg'aldi. Uyga kelguncha hech kimdan sado chiqmadi.

Gullola ota uyiga kelib, biroz yuvosh tortgandek bo'ldi. Alang-jalang qarashlari ham yo'q. Shunday bo'lsa-da, ona o'g'liga ertalabdan singlisini do'xtirga olib borishini tayinladi.

– Pulni ayama, qancha kerak bo'lsa beraman, pensiya pullarimni yig'ib qo'rganman, – dedi.

Ravshan onasiga hazil qilgisi keldi-yu, tilini tiydi. Mavridi emas edi, singlisining ahvoli yaxshi emas.

Tekshiruv natijalari yaxshi chiqmadi, Gullolani tezlik bilan kasalxonaga yotqizdi. Gulnoza esa momosidan bir qadam ham uzoqlashmadi. Oldinlari momosinikiga kelsa, birpas o'tirib, darhol qo'shni qizlarga qo'shilib o'ynab qolardi. Bu gal momosining oldidan bir qadam ham jilmadi. Kampir nabirasidagi o'zgarishni allaqachon payqagan, savol berishdan o'zini zo'rg'a tiyib turardi. Qizning pala-partish kalta kesilgan sochlariga qarab ortiq chidab tura olmadi:

– Gul qizim, uzun sochlaring o'zingga juda yarashar edi, nega kesib tashlading?

Qiz boshini quyi soldi. Momo nabirasining yuzini o'ziga qaratdi, qizning ko'zlari jiqqa yosh edi. Kampir qizning yoshli ko'zlaridan o'pib, bag'riga bosdi.

– Gulim, men seni urishmadim, shunchaki so'radim-da, nega bunchalik xafa bo'lyapsan?

– Momojon, men... men sochimni

o'zim kesmadim, – shunday deb, baralla yig'lab yubordi. O'zini biroz bosib olgach, davom etdi. – Ayamni ichiga jin kirmagan...

Meni deb bo'ldi, hammasi. Maktabda kim qaysi o'quv yurtiga kirishi haqida suhbat bo'ldi. Ustozim aytdiki, "Sen eng bilimdon qizsan, istagan oliy o'quv yurtiga o'qishga kirasan, hatto xorijda ham o'qiy olasan".

Buni eshitib, juda sevindim. Dugonalarim bilan "Men o'qishga kiranman!" degan video olib, tarmoqqa qo'ydik. Buni hech qanday yomon tomoni yo'q, deb o'ylovdim. Bir kuni bobom ammalarim, amakilarimni uyimizga boshlab keldi. Hammasi meni buzuqdan olib, buzuqqa solib, ura ketdilar.

Ayam faryod solib, men tomonga yugurdi. Hammalari ayamga yopishdi, "Qizingga tarbiya bera olmagansan", deb oyoq-qo'llarini bog'lab urishdi, tepkilashdi.

Meni benomus deyishib, sochimni tagidan kesib tashlashdi. Ayamni urmanglar, meni o'ldirib tashlasanglar ham mayli, ayamga tegmanglar deb zorilladim, qo'llariga yopishdim, kuchim yetmadi...

Ayam bir hafta qimirlo olmay yotdi. O'ziga kelganidan keyin shunaqa g'alati gaplar gapira boshladi. Maktabga bormay qo'ydim, o'rtoqlarimning ham qulog'iga yetgan, ularning ko'ziga ko'rinishga uyaldim.

Bobom urishib-so'kib majburladi. O'zi ham o'sha maktabda ishlaydi-ku, shunga bor deb majburladi. Momojon, o'qishni istamayman, eng yaxshi maktab bo'lsa ham borgim kelmaydi...

Ayam tuzalib ketsa bo'ldi edi, menga boshqa hech narsa kerak emas.

– Otang qayerda edi? Shu qiyomatga jim qarab turaverdimi? – deya so'radi kampir darddan ezilib.

– Aralashmadi, qarab turaverdi...

Kampir chuqur "uff" tortdi.

– Momojon, men yomon qiz, – shunday deb boshini bolishga bosib, entikib-entikib yig'ladi.

Kampir qizning boshini siladi, engashib peshonasidan o'pdi:

– Unday dema qizim, sen dunyodagi eng yaxshi qizsan, sen yagonasan...

Aziz o'quvchi, bu muallifning to'qimasi deb o'ylamang. Afsuski o'qituvchi qiyofasidagi johillar ham bo'lar ekan.

Tarbiyachining o'zi tarbiyalangan bo'lishi kerak, degan gap ma'nisini shu voqeadan keyin chuqurroq angladim.

O'n besh yashar qizaloq. Qanotlari qayrilgan bir qush...

Qizlaringizni seving, sevgiga qonib ulg'ayishsin. Orzulariga mehrdan qanot bering. Ulg'ayganida alplar tug'ib beradi!

Siniq qizlar ulg'ayib, alplar tug'maydi. O'zlari kabi siniq, mute, qo'rqoqlarni tug'adi.

O'g'illarni ham seving, erkalang, qattiqqo'l bo'lib, ulg'ayganida ham boshqarishga urinmang! Yo'qsa, oilasini ham himoya qila olmaydigan ojizga aylanadi.

Qizdir, o'g'ildir, mardlar tug'ilsin, qo'rqqoq bitta bo'lsa ham ko'pdir.

Inobat IBROHIMOVA,
"Vatanparvar"

Xotira

Ko'p millatli xalqimiz tarixida yurtimizda tug'ilib o'sgan, shu zaminga mehrini berib, uning rivoji yo'lida fidoyilik ko'rsatgan turli millat vakillari talaygina. Ular o'z davrida mamlakatimiz taraqqiyoti uchun ulkan ulush qo'shgan zahmatkash insonlardir. San'at va madaniyat sohasida 75 yildan ziyod faoliyat yuritgan O'zbekiston xalq artisti Gavharxonim Rahimova mana shunday zabardast insonlardan biri edi. Shuningdek, podpolkovnik G'ulomjon Rahimov bilan 45 yil davomida shirin oila qurib, el koriga kamarbasta farzandlar va nabiralari ulg'aytirgan mo'tabar ayol bo'lgan. Gavhar opaning olamdan o'tganiga necha yillar bo'lmasin, tarixga muhrlangan aziz nomi, hayratga sazovor zahmatli xizmati hamisha barhayotdir.

“MEN O'ZBEGIMNING qiziman!”

Darhaqiqat, bunday ulug' insonlar nomini unutmasligimiz, xotirasini e'zoz ila yodga olishimiz oldimizda turgan ezgu amaldir. Zero ularning millat madaniyati va san'ati yo'lidagi fidoyiligi, g'ayrat va shijoati barchamizga o'rnatilgan. Yodimda 2001-yil 7-noyabr kuni ofitserlar uyida Gavhar Rahimovaning 90 yillik yubiley to'yi nishonlandi. Sahnaga ustoz san'atkor chiqdi.

*Qutlug' O'zbekiston, ey ona xalqim,
Shukrona aytgali keldim qoshingga.*

Sen mening baxtimsan, sen mening taxtim,

Jonim fido bo'lsin, keksa yoshingga.

Ko'zda shukronalik yoshi bilan dildan aytilgan bu so'zlar san'atimiz saodati uchun umrini nisor qilgan Gavhar opaning qalb nidosi edi.

SINOVLII YILLAR SURONI

Hali o'zbek sahnasi ayol zotiga bag'rini ochmagan davrlar. Gohida esa ayol uchun bu sahnani ishg'ol qilish istagi fojiali yakun topgan yillar. Mana shunday tahlilali paytda bir to'p san'at g'unchalari o'zbek sahnasida ilk bora qad rostladi. Ular orasida hali o'n oltiga to'lmagan Gavhar ismli nozikkina arman qizi ham bor edi...

Gavharxonim Rahimova o'tgan asr boshlarida – 1911-yilda Marg'ilon shahrida tavallud topgan. Uning bolalik yillari og'ir kechgan. Yurtida ocharchilik, otasi Artyom Petrosyan bevaqt olamdan o'tgach, onasi to'shakka mixlanib qoldi. Qahraton qish, mahallalarda kunda va kunora ochlik tufayli odamlar hayotdan ko'z yummoqda. Shunda mahalla ahli birlashib, bir etak arman bolalarini ochlik va sovuqdan asrab qoldi. Yozga chiqib bir badavlat insonning muruvvati bilan Marg'ilon shahrida ilk

marotaba yetim qolgan bolalar uchun “Bolalar uyi” tashkil qilindi. U yerdagi tarbiyalanuvchilar orasidan Gavhar va uning ukalari ham joy oldi.

Marg'ilonlik san'atkor Usta Olim Komilov “Bolalar uyi”da san'at to'garagi ochib, bolalarga dutor, doira chalishni, ashula, lapar, yalla va katta ashulalar aytishni o'rgata boshladi. Gavhar tez orada ustozning eng iqtidorli shogirdiga aylandi va o'zbek san'atiga kirib keldi. 1927-yili iste'dodli qizni “Bolalar uyi”dan Qo'qon truppasiga oldi. U yerda teatr yo'nalishi bo'yicha ustoz Mariya Kuznetsova yordami bilan sahnada rol ijro etdi. 1928-yilda Andijon musiqali drama truppasiga o'tgan Gavhar san'at fidoyilari bo'lmish Isoqgori aka, Soyib Xo'jayev, Lutfixonim Sarimsoqova kabi bir qator san'atkorlar bilan birga ijod qildi. Ustoz bilan suhbatlashganimda o'sha davrlarni quyidagicha yodga olgandi:

– O'zbek sahnasida ayol ijodkorlarning bo'y ko'rsatishi oson bo'lmagan. Qanchadan qancha yosh qizlar, ayollar san'at yo'lida qurbon bo'ldi. Ko'z oldimizda o'ldirilgan Xalchaxon, Vannaychaxon, o'n olti yoshli Nurxon... Hatto ayolini sahnaga olib chiqqani uchun er-xotin san'atkorlarni bolta bilan chopib ketgan. Bizga ham ko'p bora zug'umlar bo'ldi, ammo sahnani tark etmadik. Unutilishga yuz tutgan ko'plab xalq qo'shiqlari, lapar va aytishuvlar, yallalarni qayta tiklab xalqqa taqdim etaverdik. Nurxon qabriga qo'yilgan kun Marg'ilonida katta miting bo'ldi. Unda betakror san'atkor Muhiddin Qoriyoqubov so'z olib, “O'ldirilgan bir Nurxon o'rnini yuz Nurxon egallaydi”, deganida ustoz qanchalar haq ekanini hayot ko'rsatdi. Safimizga birin-ketin Halimaxon Nosirova, Mukarrama Turg'unboyeva kabi iqtidorli san'atkorlar qo'shilib bordi...

Mana shu suronli yillarda Gavhar opaning hayotida katta o'zgarish yuz berdi. U andijonlik G'ulomjon ismli harbiy yigitga turmushga chiqdi. Farzandlik bo'lib ham sahnani tark etmadi. Unga opasi mashhur san'atkor Tamaraxonim tayanch va hamfikir bo'ldi.

SAN'AT YO'LIDAGI FIDOYILIK

1930-yillardan 1941-yil – Ikkinchi jahon urushigacha bo'lgan vaqt mobaynida Gavhar Rahimova san'at yo'lida ulkan ishga qo'l urdi. Milliy qo'shiqchilikni puxta egallagan san'atkor sifatida respublikamizdagi viloyatlarda 25 ta ansambl tuzdi. Ushbu ansamblarga iqtidorli yoshlarni birlashtirdi, ustozlik qildi.

Ikkinchi jahon urushi boshlanganidan so'ng 1941–1945-yillar davomida harbiy xizmatga chaqirilgan Gavharxonim Rahimova san'atkorlar guruhiga boshchilik qilib, jangovar qo'shiq va raqslar bilan harakatdagi armiya safida jangchilarning xizmatida bo'ldi. Urush davomida 13 ta frontda bo'lib, jang maydonlarida berilgan 1 200 marotaba konsertda ishtirok etdi.

2001-yili 90 yoshni qarshilagan ustoz san'atkordan urush lavhalari haqida so'raganim yodimda. O'shanda xotirasi o'ta tiniq, so'zlari keskir Gavhar opaning eng dardli kechinmalarini uyg'otganimdan xijolat chekkandim. Ustoz biroz tin olib, “Urush shu qadar mal'unki, bu ofatni o'z ko'zi bilan ko'rgan insongina his qila oladi. Ilohim buni avlodlarimiz aslo ko'rmasin! Sizlarga dengizdan tomchi sifatida bir voqeani aytib berishim mumkin, – dedi xotiralarga qaytib. – Biz san'atkorlar katta mashinada front bo'ylab navbatdagi belgilangan joyga konsert berish uchun ketayotgan edik. Men haydovchining yonida edim. Qahraton qish, hammayoq oppoq qor. Shunda uzoqdan yo'l chetidagi qandaydir qoramtir uyumga ko'zimiz tushdi. Yetib borib qaraganimizda ishonasizmi, yosh bolalarning bo'laklarga bo'lingan, sovuqda qorayib ketgan jasadlari edi! Men frontda ko'plab ayanchli holatlarni ko'rdim. Xudodan umrim davomida qotgan non yeb, sovuq suv ichib yashasam ham, faqat tinchlik ato qilishini tilaganman. Siz muxbirlar

yozinglar, xalqimiz bilsinki, biz mustaqil yurtda, dorulamon zamonda yashayapmiz. Bizdagi tinchlikning o'zi eng oliy baxt. Shu baxtni asrashimiz, hamisha hushyor bo'lishimiz shart. Chunki hozirgi terrorizm balosi ham fashizm ofati bilan bir xil. Yurtimizni Alloh shu balodan asrasin”.

Gavhar Rahimova urushdan so'ng yana xalq xizmatiga qaytdi. Uning urushdagi xizmatlari mustaqillikka erishganimizdan keyingina e'tirof topdi. 1995-yili “Jasorat” medali bilan taqdirlandi. 1999-yili “El yurt hurmati” nishonini qabul qilib oldi. 2001-yil 9-may kuni esa mudofaa vazirining buyrug'i bilan urush davrida berilmagan harbiy unvon va O'zbekiston harbiylarining libosi tantanali ravishda topshirildi.

To'qson yoshli Gavharxonim Rahimovani tadbirlarda harbiylar huzurida bo'lgani, uchrashuvlar o'tkazib, xotiralari bilan o'rtoqlashgani hamon yodimda. Ustoz san'atkorning hayot yo'li bilan bog'liq “Qutlug' yo'l” va “Doroga” nomli kitoblari ham chop etilgan. Betakror san'atkor fidoyiligi sabab ko'plab davlat mukofotlari sohibasi bo'lgan. Gavhar opa 90 yoshni qarshilagan yubileyida ko'zlarida yosh bilan bir so'zni ko'p marotaba takrorlagandi:

– Bolalarim, siz unutmangki, o'zbek xalqidek ulug' millatni men hayotda ko'rmadim. O'zbekiston o'z millati, bag'rikeng xalqi bilan har qancha faxrlansa arziydi. Men o'zimni faqat shu el farzandi deb bilaman. Men o'zbekimning qiziman!

*Nasabimni so'rasangiz
men o'zbekning qiziman,
O'zbekiston osmonining
men bitta yulduziman.
Muhammad payg'ambarning
ummatiman bilsangiz,
O'zimni o'zbek deymen,
agar qabul qilsangiz.*

Darhaqiqat, 2003-yili 92 yoshda olamdan o'tgan O'zbekiston xalq artisti Gavharxonim Rahimova o'zi ta'kidlab o'tganidek, umrining so'ngiga qadar o'zbek qizi bo'lib qoldi.

Zulfiya YUNUSOVA,
“Vatanparvar”

HARBIY SHIFOKORLARDAN

XAYRLI TASHQABBUS

Mudofaa vazirligining Termiz harbiy hospitali shifokorlari Surxondaryo viloyatining olis va chekka qishloqlarida aholini tibbiy ko'rikdan o'tkazmoqda.

Ushbu tibbiy ko'rikda aholi pediater, terapevt, ginekolog, oftalmolog, lor, nevrolog, endokrinolog kabi shifokorlar qabulida bo'lmoqda. UTT va EKG tekshiruvlaridan o'tmoqda.

Shuningdek, tadbir davomida "Sog'lom avlod uchun" xalqaro xayriya fondi viloyat filiali shifokorlari "Xotin-qizlar reproduktiv salomatligi – sog'lom kelajak asosi" mavzusida profilaktik suhbatlar tashkil etmoqda.

– Tibbiy ko'rikning ahamiyati shundaki, kasalliklar barvaqt aniqlanib, vaqtida chorasi ko'riladi, – deydi Termiz harbiy hospitali boshlig'ining tibbiy qism bo'yicha o'rinbosari tibbiy xizmat kapitani Temur Isoqjonov. – Natijada xastalikning surunkali holatga o'tib ketishining oldi olinib, inson umri uzayadi. Aslida, viloyatning olis, tog'li va chekka hududlaridagi aholiga ko'rsatayotgan bu xizmatimiz keyingi besh yilda xalqimiz salomatligini mustahkamlash, xalq bilan armiya o'rtasida yakdillikni ta'minlash yo'lida amalga oshirilgan islohotlar samarasidir.

– Mahallamizga sog'lig'imizni o'ylab harbiy shifokorlar kelishini tasavvur qila olmas edik, – deydi Vandob qishlog'ida

istiqomat qiluvchi Zebiniso Xurramova. – Albatta, o'z vaqtida o'tkaziladigan tibbiy ko'rikning salomatlikni asrashda ahamiyati beqiyos. Ko'pdan buyon sog'lig'imni bilish uchun UTTga tushmoqchi bo'lib yurgan edim. Lekin olis yo'l bosib, tuman markaziga borish biroz qiyinchilik tug'dirayotgandi. Mana, kutilmaganda qishlog'imizga harbiy shifokorlar kelib qoldi. Shu

yerning o'zida tibbiy ko'rikdan o'tdim. Sog'lig'im yaxshi ekan. Shunday bo'lsa-da, shifokorlar vaqti-vaqti bilan tuman markazidagi shifoxonada tibbiy ko'rikdan o'tib turishimni tavsiya qildi. Bepul dori-darmon tarqatishdi. Bundan mamnunman.

O'tkazilayotgan tibbiy ko'rik natijasiga ko'ra, kasallik aniqlangan bemorlarga tegishli tavsiyalar,

shifoxonada davolanish uchun yo'llanmalar berilmoqda. Yotib qolgan va harakatlanishi cheklangan insonlar uchun ularning uyida tibbiy ko'rik tashkil etildi.

Termiz harbiy hospitalining "yo'l xaritasi"ga muvofiq, bu kabi chuqurlashtirilgan tibbiy ko'rik viloyatning boshqa tumanlaridagi olis, chekka va tog'li qishloqlarida ham o'tkaziladi.

**III darajali serjant
Akbar AHMEDOV**
Termiz garnizoni

Xotira – ulug'

Ajdodlarga munosib

BO'LAYLIK

Urush... Qalbi ezgulikka esh katta-yu kichikning yuragida nafrat uyg'otuvchi bu sovuq so'z ortida nimalar turganini uni o'z ko'zi bilan ko'rganlarga qalblarida his etadi. Dunyo ahlini qayg'uga botirib, insoniyat tarixiga qora dog' bo'lib muhrlangan Ikkinchi jahon urushi epkinlari, afsuski, bizning zaminimizni ham chetlab o'tmagan. Garchi O'zbekistonda qirg'inbarot janglar kechmagan bo'lsa-da, uning xalqimiz qalbidagi jarohati mislsiz bo'ldi.

Bu haqda o'y-xayollarga berilar ekanman, rahmatli otam – Tohirjon Sobirovning bolaligimizdagi mehnat faoliyati ko'z o'ngimga keladi. U kishi qishloq xo'jaligi sohasida mehnat qilardi, otamizni nihoyatda kam ko'rardik. Chunki oddiy kolxozchilikdan rahbarlik lavozimlariga qadar ko'tarilgan otam ishga tongda ketib, tun qorong'isida qaytar edi.

Bir kuni bolalarcha soddalik bilan: "Dada, siz ham boshqalarning otasi kabi ishga kunduzi borib kelsangiz bo'lmaydimi, axir qiynalasiz-ku?" deganim yodimda. Shunda otam: "Eh, bolam-a, biz tinch kunlarda, oddiy mehnat sharoitida ishlayapmiz. Bobongning ko'rgan-kechirganlarini eshitsang, nima der ekansan", degandi. So'ng bobom Sobirjon Kamolovning Ikkinchi jahon urushining mashaqqatlarida dushmanga qarshi kurashdagi jasoratlari haqida gapirib bergandi. Aytishlaricha, bobom ko'plab

shaharlarni fashistlar bosqinidan ozod qilishda faol ishtirok etgan va ko'plab mukofotlarga sazovor bo'lgan ekan.

Men otamning sabr-bardoshi, mehnatga bo'lgan jiddiy munosabati va har bir ishga mas'uliyat bilan yondashishiga ko'p bor guvoh bo'lganman. Uning hayotdagi har bir qadamida matonat va tinimsiz mehnat mujassam. Bobomning jasoratli ishlari haqida eshitgach, otamdagi shijoatni tushunib yetgandim: otam ham o'z otasi kabi jasur, vatanparvar va fidoyi inson bo'lishga intilgan.

O'sha lahzalarda bobomga bo'lgan mehrim yanada ortdi. Qalbimda harbiy bo'lish istagi paydo bo'ldi. Shu tuyg'u bilan ulg'aydim. Voyaga yetganim sari harbiy sohaga qalban yaqinlashaverdim. Maktabni tamomlaganimdan so'ng oliy harbiy ta'lim muassasasiga o'qishga kirdim.

Shu kungacha yurtimizning turli viloyatlarida xizmat qildim. O'tgan yillar men istiqomat qilgan hududlar saboq, tajriba va mas'uliyat maktabi bo'ldi. Irodamni mustahkamladi. Eng asosiysi, shu yillar davomida men Vatanga sadoqat, xalqqa xizmat qilishdek ulug' g'oyani hayotimning mazmuniga aylantirdim.

Ayni paytda Qurolli Kuchlar akademiyasida yosh harbiy avlodga saboq beryapman va bundan faxrlanaman. Chunki men ana shunday muqaddas qadriyatlarga, Vatan va xalqqa sadoqatni yurakdan his etgan, jonini fido qilishga tayyor bo'lgan buyuk ajdodlar avlodiman!

Bugun bobomni dilda faxr bilan eslayman. U kishi kabi fidoyi insonlarning hayoti bugun tarixga aylangan. Bu tarix esa kelajak uchun ibrat maktabidir. Men mana shu maktab sabog'ini oldim. Aslida, u kishining hayoti insonparvarlikka yo'g'rilgani bilan qadrli. Shu boisdan ham bobom kabi vatanparvar insonlarning jasorati, sadoqati va fidoyiligi menga hayotdagi yo'lbo'shchim bo'ldi.

Bugun yurtimiz tinch, osmonimiz musaffo. Bu – eng ulug' ne'mat, eng bebaho boylik! Shu bois tinchlik va osoyishtalikka hamisha shukr qilish, uni asrash va qadriga yetish barchamiz uchun muqaddas burchdir. Bu tuyg'uni farzandlarimizning qalbiga ham jo etish har birimizning farzimiz sanaladi. Shundagina biz ajdodlarimiz qoldirgan an'analarga munosib voris bo'lib, el-yurt oldida yuzimizni yorug' qilgan bo'lamiz.

Podpolkovnik B. SOBIROV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
katta o'qituvchisi

Jahon kubogi va O'zbekiston ochiq chempionati

SPORT ORQALI BUYUK IPOK YO'LINI birlashtiramiz

Triatlon mamlakatimizda jadal rivojlanib borayotgan sport turlaridan biridir. Milliy federatsiyaning faoliyat ko'rsatishi, muntazam ravishda xalqaro musobaqalar o'tkazilishi o'zbekistonlik triatlonchi va paratriatlonchilarning qit'a va jahon reytinglarida o'z o'rinlarini mustahkamlab borishini ta'minlamoqda.

Samarqanddagi xalqaro "Silk Road Samarqand" turistik markazining ikkinchi marta jahon miqyosidagi musobaqaga mezbonlik qilishi fikrimizning yaqqol misolidir. 2025-yilgi "World Triathlon Cup Samarqand" va "World Triathlon Para Cup Samarqand" bahslari va O'zbekiston ochiq chempionatida dunyoning ellikka yaqin davlatidan tashrif buyurgan yuzlab elita toifadagi hamda nogiron sportchilar ishtirok etdi.

Ma'lumki, 2024-yili Samarqand birinchi marta mazkur musobaqaga mezbonlik qilib, tashkilotchilik borasida yuksak e'tirofga sazovor bo'lgandi. Chunki "Silk Road

Samarqand" turistik markazi hududida joylashgan eshkak eshish kanali hamda bu yerdagi velopoyga va yugurish uchun yaratilgan sharoitlar triatlon bahslarining murosasiz kechishini ta'minlaydi. Aynan shu sharoitlarni bevosita kuzatish maqsadida Butunjahon triatlon ittifoqi rahbari Antonio Fernandes Arimani xalqaro delegatsiya bilan Samarqandga keldi va mamlakatimizda sportga, jumladan triatlon rivojiga yuksak e'tibor qaratilayotganiga guvoh bo'ldi. U musobaqa oldidan o'tkazilgan matbuot anjumanida

jahonda triatlonni yanada ommalashtirish uchun O'zbekistondagi

milliy triatlon maktabi o'zining munosib hissasini qo'shib kelayotganini ta'kidladi.

Shanba kuni ertalabki 7.00 da muxlislar dastlab paratriatlonchilar bellashuvlariga guvoh bo'ldi. Ushbu yo'nalishda sportchilar 6 toifa (*ko'rish qobiliyati zaif, tayanch a'zolari va qo'l qismidagi sog'lig'i bo'yicha muammolari borlar*) bo'yicha ishtirok etib, 750 metrga suzish, 19 km.ga velopoyga, 5 km.ga yugurish borasida startga chiqdi. Ular orasida Rustamjon Sotiboldiyev, Saidakbar G'oziyev, Mashhurbek Abdusamatov, Shohsanam Sobirjonova, Kamolaxon Axmatxonova kabi tajribali atletlar mamlakatimiz sharafiga munosib himoya qildi. Yakuniy natijalar bo'yicha o'zbekistonlik parasporthilar "World Triathlon Para Cup Samarqand - 2025" bosqichida bitta kumush va ikkita bronza medalni qo'lga kiritdi.

Erkaklar. PTS II toifasi:

1. Vasiliy Yegorov (*neytral sportchi*).

2. Jerom Roy (*Namibiya*).

3. Rustamjon Sotiboldiyev (*O'zbekiston*).

O'zbekiston chempionati

“Rally Muynak — 2025”

G'OLIBLARI

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi “Vatanparvar” tashkiloti, Turizm qo'mitasi, Qoraqalpog'iston Respublikasi Jo'qorg'i Kengesi va Vazirlar Kengashi tomonidan Mo'ynoq tumanida “Rally Muynak – 2025” avtoralli bo'yicha O'zbekiston chempionati o'tkazildi.

Chempionatni tashkil etishdan asosiy maqsad mintaqada turizmni rivojlantirish va sayyohlar oqimini ko'paytirish, avtomotosport turlarini ommalashtirish, shuningdek yosh avlodni texnik va amaliy sport turlariga jalb etishdan iborat.

Tadbirning ochilish marosimida “Vatanparvar” tashkiloti markaziy kengashi raisi Husan Botirov, Mo'ynoq tumani hokimi Baxtiyar Menglibekov va Turizm qo'mitasi bo'lim boshlig'i Shuhrat Isakulov so'zga chiqib, sportchilarga omad tiladi.

Mamlakatimizning turli viloyatlaridan va xorijdan kelgan sportchilar ikki toifadagi avtomobillarda – dvigatel hajmi 1 600 sm³gacha “A-8” va dvigatel hajmi 2 000 sm³gacha “A-9” sinflari bo'yicha bellashdi.

Shuningdek, dvigatel hajmi 2 000 sm³gacha “Baggi” va dvigatel hajmi 125 sm³gacha va 500 sm³gacha motosikllar bo'yicha musobaqalar ham tashkil etildi.

“Rally Muynak – 2025” avtomotosport musobaqalarida 120 nafardan ortiq avtomotosport ustasi, shundan 40 dan ortiq avtomobil, 25 dan ziyod mototsikl va 15 dan ortiq “Baggi”da ishtirok etdi.

Uch kun davom etgan nufuzli musobaqani nafaqat o'zbekistonliklar, balki butun dunyo bo'ylab ushbu sport turi ixlosmandlari katta qiziqish bilan kuzatdi.

Qizg'in va murossasiz kechgan sport musobaqalari quyidagi natijalar bilan yakunlandi.

Yengil avtomobil sportchilari o'rtasida:

“A-8” sinfida:

1-o'rin: Temur Narziqulov, Aziz Turolov (Namangan v.);

2-o'rin: Fikrat Axtamov, Firuz Jumayev (Samarqand v.);

3-o'rin: Ilhom Obidjonov, Vladimir Minin (Samarqand v.).

“A-9” sinfida:

1-o'rin: Rashid Murodov, Qilich Narziqulov (Buxoro v.);

2-o'rin: Umid Toshpo'latov, Jasur Temirov (Qashqadaryo v.);

3-o'rin: Rustam Muxamedov, Elyor Rahmonov (Toshkent sh.).

“Baggi” sinfida:

1-o'rin: Xurshid G'aniyev (Jizzax v.);

2-o'rin: Ravshan Qobilov (Sirdaryo v.);

3-o'rin: Ilhom Axmedov (Andijon v.).

Motokross sportchilari o'rtasida:

“125 sm³” (katta yoshlilar) sinfida:

1-o'rin: Bogdan Saturyan (Navoiy v.);

2-o'rin: Bekzod Halimboyev (Buxoro v.);

3-o'rin: Begaris Aytbayev (Qoraqalpog'iston R.).

“500 sm³” sinfida:

1-o'rin: Jasurbek Samatov (Buxoro v.);

2-o'rin: Baxtiyor Axmedov (Buxoro v.);

3-o'rin: Adham Temirov (Navoiy v.).

“Rally Muynak – 2025” avtomobil sporti musobaqalari g'olib va sovrindorlariga Turizm qo'mitasi tomonidan ajratilgan pul mablag'lari topshirildi. Shuningdek, g'oliblar, murabbiy va hakamlar O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi “Vatanparvar” tashkiloti markaziy kengashining medallari, diplom va esdalik sovg'alari bilan taqdirlandi.

Shunqorlar

Hududiy bosqich davom etmoqda

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi “Vatanparvar” tashkiloti markaziy kengashi raisi kubogi uchun “Shunqorlar” harbiy sport o'yinlarining Toshkent shahri bosqichi o'tkazildi.

Unda poytaxt tumanlaridagi umumta'lim maktablari va kasb-hunar ta'limi muassasalarida tahsil olayotgan o'quvchi va talabalardan tashkil topgan 12 ta jamoa ishtirok etdi.

17 yoshdan 22 yoshgacha bo'lgan yoshlar uch blokdan iborat sinovlar o'tkazildi:

“Harbiy-vatanparvarlik bloki”da jamoa a'zolarining O'zbekiston tarixiga doir bilimlari tekshirildi. Shuningdek, “Saf qo'shig'i” va “Biz – bir jamoamiz!” ko'rik-tanlovlari o'tkazildi.

“Harbiy-amaliy ko'pkurash bloki”da jamoalar pnevmatik quroldan o'q otish, o'quv granatasini uzoqlikka uloqtirish va harbiylashtirilgan estafeta bo'yicha bellashdi. Harbiylashtirilgan estafeta doirasida yoshlar “AK-74” avtomatini qismlarga ajratish va yig'ish hamda gazga qarshi niqobni kiyib, belgilangan masofaga yugurish shartlarini bajardi.

“Sport bloki”da ular duatlon, 100 metr masofaga yugurish va turnikda tortilish bo'yicha kuch sinashdilar.

Do'stona va murossasiz kechgan bahslarda Chilonzor tumani yoshlaridan iborat “Burgutlar” jamoasining qo'li baland kelib, 1-o'rinni egalladi. Ushbu jamoa endi iyun oyida o'tkaziladigan “Shunqorlar” harbiy sport o'yinlarining final bosqichida Toshkent shahri sha'nini himoya qiladi. Ikkinchi o'rin Mirzo Ulug'bek tumanining “Temuriylar” jamoasiga, 3-o'rin esa Bektemir tumanining “Yosh gvardiyachilar” jamoasiga nasib etdi.

Shuningdek, Qoraqalpog'istonda o'tkazilgan respublika bosqichida Qo'ng'iro't tumani, Sirdaryoda o'tkazilgan viloyat bosqichida Sirdaryo tumani yoshlari g'oliblikni qo'lga kiritib, final bosqichida ishtirok etish huquqini qo'lga kiritdilar.

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi “Vatanparvar” tashkiloti matbuot xizmati

HARBIY SPORT MUSOBAQASI

Yaqinda Sirdaryo viloyatining Yangiyer shahrida O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi “Vatanparvar” tashkiloti markaziy kengashi raisi kubogi uchun an'anaviy “Shunqorlar” harbiy sport o'yinlarining Sirdaryo viloyati bosqichi o'tkazildi.

Yosh avlod qalbida vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirish, ularni ona Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash kabi maqsadlarga qaratilgan mazkur musobaqa o'z mohiyatiga ko'ra xizmat qildi. Unda viloyatning tuman va shaharlaridagi umumta'lim maktablari va kasb-hunar ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan o'quvchi-yoshlardan tashkil topgan jamoalar o'zaro bellashdi.

Belgilangan nizomga ko'ra, ishtirokchilar yetti bosqichli sinovlarda nimalarga qodirligini namoyish etdi. Jarayonlar mutaxassislar tomonidan sinchkovlik bilan kuzatib borildi. Ilk sinovda jamoalarning safda yurish ko'nikmalari baholandi. Shundan so'ng jamoalar pnevmatik quroldan o'q otish, o'quv granatasini uzoqlikka uloqtirish va harbiylashtirilgan estafeta bo'yicha bellashdi. Shuningdek, ishtirokchilar o'qotar qurolni qismlarga ajratish va yig'ish hamda gaz niqobini kiyish va belgilangan masofaga yugurish shartlarini bajardi.

Bu jarayon ishtirokchilarning merchanligi va tezkor harakatlarini sinovdan o'tkazdi. Sport blokida yoshlar duatlon va turnikda tortilish shartlarida musobaqalashdi. Qizg'in va murossasiz kechgan bellashuv natijalariga ko'ra, faxrli birinchi o'rin Respublika IIV Sirdaryo akademik litseyining “Burgut” jamoasiga nasib etdi.

Takidlash joizki, o'tgan yilgi musobaqa natijalariga ko'ra ham Sirdaryo tumani yoshlariga teng keladigan jamoa topilmagan edi. Ikkinchi o'rinni Guliston shahrining “Temuriylar” jamoasi qo'lga kiritgan bo'lsa, faxrli uchinchi o'ringa Boyovut tumanining “Millat g'ururlari” jamoasi munosib deb topildi. G'olib va sovrindorlar tashkilotchilar tomonidan diplom va esdalik sovg'alar bilan taqdirlandi.

Sirdaryo tumanining “Burgut” jamoasi endi iyun oyida o'tkaziladigan o'yinlarning final bosqichida viloyat sharafiga himoya qiladi.

Akbar ALI

E'tirof

Mayor Norqulovning kitobi taqdimoti

O'zbekiston Milliy matbuot markazida safdoshimiz, birlashgan tahririyatimizda ko'p yillar harbiy jurnalist sifatida xizmatni o'tab, "mayor" unvoni bilan nafaqaga chiqqan Aziz Norqulovning "Jar yoqasidagi masxaraboz" nomli kitobi taqdimoti bo'lib o'tdi.

Publitsistik maqolalar, badihalar, falsafiy qaydlar, hajviyalar o'rin olgan kitobning so'zboshisida filologiya fanlari doktori, professor Nurboy Jabborov shunday yozadi: "Publitsist va adib do'stimiz Aziz Norqulovning ijod namunalari odatiy qoliplardan yiroqligi, ijodiy yondashuvga tayanilgani uchun katta qiziqish bilan o'qiladi. Ijodkorning yutug'i shundaki, an'anaviy mavzularga ham yangicha nazar va uslub bilan yondasha biladi.

Mahoratli qalamkashning bitiklari muttasil ravishda fikrlayotgan, faqat o'zini o'ylamay, jamiyat hayoti uchun kuyinayotgan, jonajon Vatani va xalqining ertangi kuni uchun chin dildan qayg'urayotgan millat ziyolisining fikrlarini ifodalagani jihatidan qimmatlidir."

Darhaqiqat, kitobdan o'rin olgan maqolalarni o'qir ekansiz, jamiyat hayotida kechayotgan jarayonlarni yurakdan his qila boshlaysiz. Muallif so'z qudrati bilan sizning ham qalbingizga kirib borib, qiynayotgan ba'zi savollaringizga javob topishga undaydi.

Taqdimotda "Ma'naviy hayot" jurnalining bosh muharriri, shoir Eshqobil Shukur, mudofaa vazirining vatanparvarlik targ'iboti, ma'naviy-ma'rifiy masalalar va yoshlar ishlari bo'yicha maslahatchisi Olimjon O'sarov, "Oltin meros" jamg'armasi raisi Amirqul Karimov, O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi a'zosi Shodmonqul Salom va boshqalar so'zga chiqib, yangi kitob haqida o'z fikr-mulohazalari hamda samimiy tilaklarini bildirdi.

Kitob mundarijasidagi maqolalarning aksariyati harbiy mavzudagi maqolalardan iboratligi Azizbekning Qurolli Kuchlar safida samarali faoliyat yuritgani isbotidir. U bir necha yillik xizmati davomida milliy armiya va uning saflaridagi yigitlarning sharaflari xizmatini targ'ib qilish, mamlakatimizda harbiy xizmat va kasb nufuzini oshirishga munosib hissa qo'shdi. Uning kitobga kirmagan ko'plab maqolalari "O'zbekiston armiyasi" jurnali va "Vatanparvar" gazetasi sahifalarini bezab turibdi.

Ayni paytda "Ma'naviy hayot" jurnalida muharrir vazifasida faoliyatini davom ettirayotgan hamkasbimizga samimiylik, chuqur bilim va tafakkur, ijodiy barkamollik yor bo'lishini tilab,

TAHRIRIYAT

Tibbiy ko'rik

HARBIY PROKURATURA — armiya prokuraturasi

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi tomonidan harbiy xizmatchilarning oila a'zolarini, Qurolli Kuchlar tizimidagi xotin-qizlarni ijtimoiy va huquqiy qo'llab-quvvatlash maqsadida o'tkazilayotgan chuqurlashtirilgan tibbiy ko'riklar mamlakatimiz bo'ylab davom etmoqda.

Kuch tuzilmalari hamkorligida "Harbiy prokuratura – armiya prokuraturasi" shiori ostida o'tayotgan tadbirlarning navbatdagi manzili Qoraqalpog'iston Respublikasining Nukus tumani bo'ldi.

Unda harbiy xizmatchilarning turmush o'rtloqlari, farzandlari, shuningdek harbiy ayollar, xodimlar, ularning oila a'zolari va hududdagi mahallalarda istiqomat qiluvchi, shu jumladan nogironligi, jismoniy nuqsoni va og'ir xastaligi bo'lgan ayollar tor doiradagi mutaxassislik bo'yicha malakali shifokorlar ko'rigida bo'ldi.

Adliya podpolkovnigi
Sultonmurat KALENDEROV,
Nukus harbiy prokurorining
katta yordamchisi

Jarayon

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi tomonidan Jizzax viloyatidagi harbiy tuzilmalarda o'rganishlar olib borildi.

O'rganishlar olib borildi

Xususan, viloyat Milliy gvardiya boshqarmasida hamda Mudofaa vazirligiga qarashli qator harbiy qism va shaharchalarda mavjud sharoitlar, bunda energotejamkorlikni ta'minlash, energiya resurslaridan samarali foydalanish masalalari o'rganildi.

Jarayonda nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish xonalari ahvoli, yordamchi xo'jalik faoliyati, huquqbuzarliklarning oldini olish hamda faoliyatga doir boshqa masalalarga e'tibor qaratildi. Yakunda mas'ullarga tegishli ko'rsatmalar berildi.

Shuningdek, Jizzax davlat pedagogika universitetining 40 nafar talaba-qizi ishtirokida tashkil etilgan "Harbiy qismda bir kun" tadbiri doirasida yoshlar bilan ochiq muloqot o'tkazildi.

Askarlar bilan o'tgan samimiy muloqotda esa ularning qiziqishlari o'rganilib, qiziqtirgan savollari yuzasidan huquqiy tushuntirishlar berildi.

Adliya kapitani
Lochin KURBONBOYEV,
Jizzax harbiy prokurorining
o'rinbosari

Kelajak bunyodkorlari

ENG BUYUK sharaf

Joriy yil 24-may kuni yurtimizdagi barcha maktablarda "Ilm – eng buyuk sharaf" shiori ostida so'nggi qo'ng'iroq tadbirlari bo'lib o'tdi.

Toshkent viloyatining Yangiyo'l shahridagi 11-sonli alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktabda ham so'nggi qo'ng'iroq tadbiri bayramona ruhda o'tdi.

Tadbir O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi tomonidan kuch tuzilmalari hamkorligida tashkil etilgan vatanparvarlik tadbiriga ulanib ketdi.

So'z olganlar Prezidentimizning maktab bitiruvchilariga bayram tabrigi mohiyatini yetkazib, ularga katta hayotda yuksak ishonch bildirilganini e'tirof etdi.

Ulkan maqsadlar sari qat'iy va dadil qadam tashlab, bor bilim va salohiyat bilan el-yurtimiz nufuzi va manfaati yo'lida fidokorona mehnat qilishlari ta'kidlanib, ezgu tilaklar bildirildi.

Jarayonda maktab o'quvchilari va bitiruvchilariga O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokurorining esdalik sovg'alari topshirildi.

Harbiy xizmatchilarning kuy-qo'shiqlari o'quvchilarning badiiy chiqishlari bilan uyg'unlashib, barchaga chinakam bayram kayfiyatini ulashdi.

Bu kabi tadbirlar o'quvchilarni faol fuqarolik burchi va mas'uliyatini chuqur anglashga undab, ularning kelajakda yetuk inson bo'lib shakllanishlarida xizmati katta.

Adliya podpolkovnigi
Alisher QURBONOV,
Toshkent harbiy prokurorining
yordamchisi

Yig'ilish

Bosh prokuror o'rinbosari – O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokurori tomonidan jamoatchilik bilan aloqalar va huquqiy axborot yo'nalishida joriy yilning o'tgan davrida amalga oshirilgan ishlar va kelgusidagi vazifalarga bag'ishlangan yig'ilish o'tkazildi.

VAZIFALAR belgilandi

Videokonferens-aloha tarzida o'tgan muloqotda mahkama tarkibiy tarmoqlari rahbar va xodimlari, joylardan hududiy harbiy prokuror va prokuror-tergov xodimlari ishtirok etdi.

Jarayonda harbiy xizmatchilarning huquqiy madaniyatini yanada yuksaltirish, yoshlarni vatanparvarlik, Konstitutsiya va qonunlarga hurmat ruhida tarbiyalash borasida, shuningdek huquqbuzarliklarning oldini olish borasida amalga oshirilgan huquqiy targ'ibot-profilaktika va vatanparvarlik tadbirlari natijalari hamda sohaga doir boshqa masalalar muhokama qilindi.

Shu asnoda tarkibiy tarmoqlar rahbarlari va boshqa mas'ullarning axborotlari hamda tushuntirishlari eshitildi.

Yakunda bu boradagi kelgusi vazifalar va ularning ijrosiga doir ko'rsatma va topshiriqlar berildi.

Adliya podpolkovnigi
G'iyosiddin RAXMONOV,
O'zbekiston Respublikasi
Harbiy prokurorining yordamchisi

Mudofaaga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkilotlarida

EZGU ISHLAR SALMOG'I ORTMOQDA

Harbiy-vatanparvarlik targ'iboti, ommaviy kasbdagi xodimlarni tayyorlash borasida O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkilotining Qashqadaryo viloyati kengashi tasarrufidagi Yakkabog' tumani o'quv sport-texnika klubi jamoasi tomonidan muayyan ishlar amalga oshirilmoqda.

Yaqinda ushbu tashkilotda bo'lib, bu yerda amalga oshirilayotgan ishlar bilan atroflicha tanishdik. Jamoa joriy yilning o'tgan oylari mobaynida birgina haydovchilar tayyorlash borasida yaxshi samaradorlikka erishdi. Avtomobil boshqarishning "B", "BC", "BE", "CE", "D" toifalariga nomzodlarni o'qitish hamda qayta tayyorlash va malakasini oshirish borasidagi belgilangan vazifalar muvaffaqiyatli uddalandi. Bu esa o'z-o'zidan haydovchilar tayyorlash jarayoni yuqori saviyada tashkillashtirilayotganining hamda nazariy va amaliy mashg'ulotlar uyg'unligida sohaga o'ziga xos uslubda yondashilayotganining natijasidir.

– Haydovchilar tayyorlash tizimining yanada takomillashuviga hissa qo'shishga

harakat qilmoqdamiz, – deydi O'STK boshlig'i Shuhrat Tursunov. – Buning uchun tashkilotimizda barcha shart-sharoitlar yetarli. Sirasini aytganda, jamoamiz bugungi kun talablaridan kelib chiqqan holda malakali haydovchilar tayyorlashga jiddiy kirishgan.

Yoshlar o'rtasida sport musobaqalarini muntazam o'tkazish yo'lga qo'yilgan. "Havo miltig'idan o'q

otish", "Karting", "Motokross" kabi seksiya va to'garaklar faoliyat ko'rsatmoqda. Klub a'zolari viloyat va respublika musobaqalarida faol ishtirok etib, yaxshi natijalarni egallab kelmoqda.

Bir so'z bilan aytganda, yoshlarimizni jismoniy va ma'naviy yetuk insonlar etib tarbiyalash borasida amalga oshirilayotgan ezgu ishlar salmog'i yanada ortdi. Inson salomatligi borasida gapirilganda albatta sportning o'ziga xos o'rni bor. Shuning uchun ham sportning texnik va amaliy turlarini yana ham rivojlantirishga e'tibor qaratilmoqda.

Bundan tashqari, klubda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida

tarbiyalash borasidagi ishlar samarali tashkil etilgan. Yoshlar qalbiga Vatanga muhabbat hissini singdirishda keksa avlodning o'g'itlari katta ahamiyatga ega. Shu bois ham reja asosida tegishli tashkilotlar bilan hamkorlikda mehnat faxriylari, turli soha vakillari ishtirokida uchrashuvlar o'tkazish ham an'anaga aylangan.

Shu maqsadda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash bo'yicha "Vatanparvar" tashkiloti – mening tanlovim!", "Ochiq eshiklar kuni", "Uch avlod uchrashuvi" kabi tadbirlar muntazam o'tkazilmoqda. Chunonchi, 9-may Xotira va qadrlash kuni munosabati bilan tuman hokimligi, mudofaa ishlari, Yoshlar ishlari agentligi, Ma'naviyat va targ'ibot markazi tuman bo'limlari bilan hamkorlikda "Vatan ravnaqi, tinchligi va himoyasi yo'lidagi qahramonlik unutilmaydi!" mavzusidagi tadbir ham shular sirasidan.

Shuningdek, turli mavzularda ma'naviy-ma'rifiy hamda sport tadbirlari muntazam tashkil etiladi.

Chunki tashkilot jamoasi nafaqat malakali haydovchilar tayyorlashni, balki yoshlarni har jihatdan yetuk va barkamol etib tarbiyalashni ham o'z oldiga maqsad qilib qo'ygan.

Akbar ALLAMURODOV

Talabalar minbari

Toshkentning sokin kechasidan so'ng osoyishtalik bilan tong otmoqda. Hamma shirin uyquda. Chirog'i yoniq uylardan birida esa 68 yoshli otaxon yashaydi. U sport libosida. Qo'lida soat, velosipedida sport anjomlari bilan har tong chiqib, qayoqqadir yo'l oladi. Mana, manzilga – "Anhor" xiyoboniga yetib keldi. So'limgina anhor tonggi quyosh nurlarida jilvalanib oqmoqda. Atrof yam-yashil daraxtlar bilan qoplangan. Havosi kislorodga boy bu joyda Rashid ota va uning guruhi tonggi mashg'ulotlar bilan band.

20 yildan oshiq vaqtdan buyon toza havoda muntazam mashq qilayotgan guruh a'zolari orasida 87 yoshli havaskor sportchilar ham bor. Vladimir Grigoryevich asos solgan ushu mashg'ulotlaridagi darslar har bir inson uchun ochiq. Toshkentdagi istirohat bog'ida 20 yil avval boshlangan sport harakati bugun yuzlab insonlarning kundalik hayot tarziga aylangan. Bu

OCHIQ OSMON OSTIDA

oddiy mashg'ulot emas, ushu – Xitoy jang san'ati. Uni O'zbekiston sharoitiga moslashtirib, keng jamoatchilikka taqdim etgan inson esa asli kasbi arxitektor Vladimir Grigoryevich hisoblanadi.

– Men uchun arxitektura hayotimda qanday mazmun ifodalasa, sport ham shunday o'rin tutadi, – deydi 87 yoshli mutaxassis. – U tasodifiy qiziqish tufayli boshlanib, hayot tarzimizga aylandi.

Rashid aka bir kuni ko'chada sayr qilib yurganida ushbu mashg'ulotlarni ko'rib, qiziqib qoladi. Mashqlarni diqqat bilan kuzatib turgan Rashid akani Vladimir Grigoryevich jamoasiga taklif qiladi. Shu-shu, Rashid aka 15 yildan buyon ushu bilan shug'ullanib keladi. Endilikda u mashg'ulotlarni guruh sardori sifatida boshqarib bormoqda.

– O'sha kundan hayotim ijobiy tomonga o'zgara boshladi. Faqat jismoniy emas, ruhiy jihatdan ham kuchga to'ldim, – deya hikoya qiladi guruh sardori. – Guruh mashg'ulotlarining o'ziga xos tomoni – yosh chegarasining yo'qligi. Eng yoshi katta a'zo 87, eng yoshi kichigi 28 yashar. Ishtirokchilarning barchasi ixtiyoriy asosda, faqat sog'lom turmush tarzini tanlab, bu yerga keladi. Kim sog'lom bo'lishni istasa, eshiklarimiz ochiq.

Tong saharda boshlanadigan mashg'ulotlar toza havoda o'tkaziladi. Dastlabki bosqich chigalyozdi mashqlardan iborat. Ular 8, 12 va 18 ta harakatdan iborat. 18-si tanani qizdirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, qilich bilan 32 harakatli mashqlar, tayoq, "51" va energiyani oshirishga qaratilgan "24" harakati ham shu mashg'ulotlar tarkibiga kiradi. Vladimir Grigoryevichning ta'kidlashicha, mashqlar yil sayin boyitib boriladi va harakatlar nafaqat tanani, balki ruhni ham chiniqtirishi amalda isbotlangan.

Guruh a'zolari uchun ushu – oddiy sport emas, hayot falsafasi. Ong va tana uyg'unligi, ichki kuch va sabrni mujassamlashtiruvchi vosita. Aksariyat ishtirokchilar nafaqat jismonan baquvvat, balki ruhan tetik bo'lib, hayotga o'zgacha nigoh bilan qaray boshlagan.

– Ushu menga faqat sog'liq emas, yangi do'stlar, yangi maqsadlar ham berdi, – deydi guruh a'zolaridan biri. – Bugungi tezkor va stressga to'la hayotda salomatligini asrab qolish har kimning o'z qo'lida.

Xiyobondagi oddiy mashg'ulotlardan boshlanadigan sog'lom hayot sari qadam, balki, sizni ham kutayotgandir? Buning uchun sizdan faqat iroda va qat'iyat talab qilinadi.

Gulshoda SHAKAROVA,
O'zJOKU talabasi

OQIBAT QAYERDA qolmoqda?

"Yanvar oyida namanganlik shaxs qo'shnisi bilan janjallashib, tan jarohati yetkazgan; Yangiqo'rg'on tumanida 7-noyabr kuni mast erkak qo'shnisining uyini qasddan yoqib yuborgan; erini bevadan rashk qilgan kattaqo'rg'onlik ayol qo'shnisining kenja qizini bolta bilan vahshiylarcha chopib tashlagan; 2023-yilning 1-avgust kuni Darxon mahallasida istiqomat qiluvchi qo'shnilar 12 yoshli bolalari o'rtasidagi munosabatlar sababli kattalar bilan kelishmovchilik yuzaga kelgan va voqea salbiy yakun topgan.

Bundan tashqari, 2024-yil 7-may Farg'ona viloyatining Bag'dod tumanida yashovchi fuqarolarning o'zaro kelishmovchiligi sabab pichoqbozlik vujudga kelgan. Aynan shu yilning 6-iyun sanasida Jizzax viloyatining Zarbdor tumanida istiqomat qiluvchi qo'shnilar qattiq va sovuq qurol orqali bir-biriga ziyon yetkazgan holatlar yuz bergan". Bu kabi ko'ngilsiz holatlar ko'p uchramoqda.

Ikkita yosh bolaning arzimastigina kelishmovchiligi tufayli yaxshi-yomonni farqiga boradigan, kichiklarga odob-axloqdan tarbiya beradigan yoshdagi shaxslarning aql bovar qilmas janjali hammani hayron qoldirdi. Yana shunday mojarolar bois fuqaroning qo'shnisidagi boqilayotgan kuchuk misol bo'lmoqda. Vaholanki, it

boshqa hovlida bo'lsa-da, uning akillashi, notanish kimsalarga hurishi, tuni bilan odamlarga ovozi orqali xalal berishi qo'shnilar o'rtasida pichoqbozlik qilishgacha olib kelgan. Ongli ravishda qaraydigan bo'lsa, yaqinlar o'rtasidagi nizolarning yakuni yaxshilik bilan tugamayotgani hammasidan achinarlidir. Yana kap-katta erkaklar yosh boladek bittagina kabutar ustida tortishgan. Janjaldan bir kun ham o'tmasdan spirtli ichimlik ichish natijasida qo'shnisidan qasd olish uchun uning "Lasetti" rusumli avtomobilini yoqib yuborgan.

– Qo'ni-qo'shnilar orasida kelishmovchiliklar uchrab turadi, – deydi Ko'kcha mahallasi raisi Farhodjon Risqiboyev. – Asosan suv yoki yer talashish oqibatida xafagarchilik yuzaga keladi. Hattoki bir xonadonga

qarashli daraxtning shoxlari devordan qo'shnisidagi soya berib turgani janjalga sabab bo'lgan. Bu kabi hodisalar ko'p kuzatiladi. Mahalla kengashi iloji boricha vaziyatni yumshatishga harakat qiladi. Vaziyatni faqatgina bir tarafga emas, balki ikkala qo'shni hisobiga ham ijobiy hal qilishga urinamiz. Bizning asosiy maqsadimiz daraxt yoki soyani yo'q qilishda emas, qo'shnilar o'rtasidagi mehr-oqibatni saqlab qolishga qaratilgan.

Xalqimizda "Hovli olma, qo'shni ol", deb bejiz aytilmagan. Oilaning tinchligi ma'lum bir jihatdan qo'shnilarning o'zaro iliq munosabatiga ham bog'liq.

Zulfizar SAIDAHMADOVA,
O'zDJTU talabasi

1-iyun – Xalqaro bolalarni himoya qilish kuni

BIZNING BAYRAM

Baxtiyormiz, quvnoqmiz, shodmiz,
Hur Vatanda qaddi shamshodmiz.
Ilm olib charchamaymiz hech,
Ona elim kutgan avlodmiz.

Biznikidir nurli kelajak,
Maqsadimiz beqiyos, yuksak.
Har kunimiz bayramlarga xos,
Har onimiz sehrli ertak.

Bizning bayram — 1-iyun,
Aziz ayyom o'g'il-qiz uchun.
Dunyo bo'ylab qoqadi qanot
Bolajonlar shodligi bugun.

Qani, do'stim, mahkam bog'la bel,
Do'stlik uchun qo'lni qo'lga ber,
Olam aro qanotin yozib,
Davralarni quchsin qo'shiq, she'r.

BIZ — VATANNING ERKATOYLARI

Ko'z ochdik nurafshon Vatanda,
Bag'ri hur, nurjilo maskanda.
Bu zamin quyoshga ostona,
O'lkalar ichida yagona.

Nurli va nurafshon ertamiz,
Ona el bag'rida erkamiz.
O'ylamang dangasa, tanbal deb,
Shaxtimiz ko'rganlar qoyil der.

Biz axir kelajak vorisi,
Vatanning tayanch, or-nomusi.
Ko'zlarga to'tiyo har gardi,
Biz — yurtning erkatoj dilbandi.

SPORTCHI

Ishonmassiz, balki, so'zimga,
Va'da berdim o'zim-o'zimga:
Ringga chiqib bo'lgim chempion,
Lol qoladi o'shanda jahon.

Chiniqaman, tinmayman bir zum,
Futbol o'ynash mening jon-dilim.
Yugurishda mendan zo'ri yo'q,
Maqtanma, deb yana urmang do'q.

To'g'ri, yetti yoshdaman hozir,
Lek ozgina maqtansam arzir.
Mening bobom axir Alpomish,
Ahdim — g'olib saflarda bo'lish.

MEHRIBONLARIM

Dadajonim — tayanchim, tog'im,
Onajonim — mehri bulog'im.
Ular aziz, eng mukarram zot,
Ular sabab o'smoqdamiz shod.

Hayotini etar armug'on,
Farzandlarga ular fido jon.
Ulg'aytirar beminnat, bekam,
Istagi bir: "Sog' bo'lsin bolam".

Orzu bog'lar o'g'il-qiziga,
Baxt yog'ilsin, deydi iziga.
Tavof aylab har so'zin dildan,
Suyanch tog'i bo'lamiz biz ham.

QADRIYAT

Milliy libos jon-u dilimiz,
Qadim kalom turkiy tilimiz.
Tariximiz bo'lgan afsona —
Mard Shirog'-u To'maris ona.

Urf-odatlar millatimga xos,
Mehmondo'stlik azaliy meros.
Vatan sha'ni or-nomusimiz,
Barin asrar baxt qomusimiz.

Millat sha'ni aziz, muazzam,
Qadriyatlar unda mujassam.
Biz sodiqmiz o'zligimizga,
Turkiy kalom so'zligimizga.

Zulfiya YUNUSOVA

VATANPARVAR

MUASSIS
O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MUDOFAA
VAZIRLIGI

www.mudofaa.uz

Tahririyat kengashi:
general-mayor Hamdam Qarshiyev
polkovnik Otabek Yuldashev
Maqsud Abilov

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz
qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi.
Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan
farqlanishi mumkin.
Gazeta Mudofaa vazirligi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
departamenti — "Vatanparvar" birlashgan
tahririyatining kompyuter markazida
sahifalandi.

Bosh muharrir:
podpolkovnik Ahror Ochilov

ISSN 2010-5541

Gazeta O'zbekiston Matbuot
va axborot agentligida 2008-yil
6-iyunda 0535 raqami bilan
ro'yxatga olingan.

Telefonlar:
kotibiyat: 55 511-25-90
buxgalteriya: 55 511-25-76
yuridik bo'lim: 55 511-25-72

Navbatchi: podpolkovnik Gulnora Xodjamuratova
Sahifalovchi: Begali Eshonqulov
Musahhih: Zebo Sariyeva

Buyurtma: V-5955
Hajmi: 6 bosma taboq
Bichimi: A3
Adadi: 33 269 nusxa
Bosishga topshirish vaqti: 14:00
Topshirildi: 14:30

Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani
rasmiylashtirgan tashkilot javobgar.
Gazetaning poligrafik jihatdan sifatli chop
etilishiga "O'zbekiston" NMIU mas'ul.

Gazeta juma kuni chiqadi.
Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqq
boshlagan.

Nashr ko'rsatkichi: 114.
Bahosi: kelishilgan narxda.

"O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyi
bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili: Toshkent shahri,
Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

1 2 3 4 5 6

Manzilimiz: 100095, Toshkent shahri,
Olmazor tumani, Sag'bon ko'chasi, 382-uy.

t.me/mv_vatanparvar_uz
t.me/mudofaavazirligi

www.mv-vatanparvar.uz
vatanparvar-bt@umail.uz

mudofaavazirligi

mudofaavazirligi

www.youtube.com/c/UzArmiya